

De Duitsers bezetten Oostende

1917

<p>De Kommandantur verbiedt het stadsbestuur het loon van zijn werklui op te trekken. Het doel van die maatregel is duidelijk: de werklui ertoe bewegen voor de Duitsers te gaan werken voor een hoger uurloon. Sommigen zullen dat een genereuze geste vinden. Maar iemand verplichten om de vijand te helpen tegen de belangen van zijn land in, bestaat daar een uitdrukking voor?</p>	<p>woensdag 3 – zaterdag 6 januari</p>
<p>Zondag 7 januari werd Mevr. Sacré (Jeanne Vandenhautte), slachtoffer van de luchtaanval van 1 november 1916, begraven. Een grote menigte woonde de plechtigheid bij. De familie Sacré werd het ergst getroffen: na een dochter overlijdt nu ook de moeder. De vader heeft nog altijd verzorging nodig, slechts twee van de vijf familieleden bleven ongedeerd.</p> <p>In de namiddag van 8 januari herbegon hier het artillerieduel. Rond 21 uur G.M.T. werd het heviger, het leekt wel gedonder. Wat een schouwspel vanuit het dakvenster! Langs de gehele frontlinie waren honderden lichtflitsen te zien die de hele horizon in lichterlaaie zetten met de donkere hemel als achtergrond. De volgende dag kon men het resultaat van dit vuurwerk zien in de vorm van de vele ...¹ die van het front kwamen afgedreven.</p> <p>Volgend bericht² werd aangeplakt:</p> <p style="text-align: center;">Verordening betreffende de besparing van brandstoffen en verlichtingsmiddelen</p> <p>§1. - Lichtreklamen van allen aard zijn verboden. Als lichtreklamen worden ook aanzien de verlichting der naamopschriften, firma aanduidingen, enz. aan winkels, handelshuizen, gashoven, spijs- en drankhuizen, koffiehuisen, schouwburgen, kinema's, en, in 't algemeen, aan alle verlustigingsplaatsen.</p> <p>§2. - Alle winkels moeten om 7 uur ('s zaterdags om 8 uur) 's avonds gesloten worden. Uitgezonderd zijn alleen: apotheken en winkels waar hoofdzakelijk levensmiddelen of dagbladen verkocht worden. Deze mogen tot 9 uur 's avonds openblijven.</p> <p>§3. - Gashoven, spijs- en drankhuizen, koffiehuisen, schouwburgen, kinema's, tentoonstellingslokalen, alsook alle openbare verlustigingsplaatsen, moeten om 9 ure 's avonds sluiten. Hetzelfde geldt voor vereenigings- en gezelschapslokalen waar spijzen of dranken bediend worden.</p> <p>De Kommandanturen worden bemachtigd, voor sommige bepaalde omschrijvingen of uitbatingen, alsook in afzonderlijke gevallen, eene latere sluiting, doch niet na 11.30 uur 's avonds toe te staan.</p> <p>§4. - De verlichting der winkelramen, magazijnen en andere plaatsen dienende tot den verkoop aan het publiek, moet op het streng noodzakelijke beperkt worden. Zulks geldt insgelijks voor gashoven, spijs- en drankhuizen, koffiehuisen, schouwburgen, kinema's, tentoonstellingslokalen, en voor de verlustigingsplaatsen van allen aard. De Kommandanturen zijn gerechtigd de noodige maatregelen te nemen. Het is verboden met een handelsdoel, toogvensters en gebouwen langs</p>	<p>zondag 7 – woensdag 10 januari</p>

¹ Onleesbaar.

² In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 25 december 1916 – 18 januari 1917, p. 3-5. Opnieuw gedeeltelijk in stenografie.

<p>buiten te verlichten. Uitzonderingen kunnen de Kommandanturen toestaan, mits inachtneming der bepaling van paragraaf 4, alinea 1, eerste zinsnede.</p> <p>§5. - De verlichting der straten en openbare plaatsen moet in zulke maat beperkt worden dat de openbare veiligheid nochtans verzekerd blijve. De Kommandanturen zijn gerechtigd de noodige maatregelen te nemen.</p> <p>§6. - De elektrische trams en andere moeten hunne uitbating derwijze beperken dat het noodige verkeer verzekerd blijve. De Kommandanturen moeten de noodige maatregelen nemen.</p> <p>§7. - De voortdurende verlichting der gemeenzame voorzalen en trappen in woningen is na 9 ure 's avonds verboden. De Kommandanturen zijn bemachtigd uitzonderingen toe te staan.</p> <p>§8. - Alwie de voorschriften van §§1 tot 3; §4 alinea 2 eerste zinsnede; §7; ofwel de verordeningen genomen in uitvoering van §4, alinea 1, §§5 en 6, overtreedt, wordt met geldboete tot 5000 M. Of met hechtenis of met gevangzitting tot één jaar gestraft.</p> <p>§9. - Bevoegd zijn de Deutsche militaire besturen en het militair gerecht.</p> <p>§10. - De tegenwoordige verordening komt met 1 Januari 1917 in kracht. Den datum harer afschaffing zal ik later bepalen.</p> <p style="text-align: right;">(get.) VON SCHRÖDER Bevelvoerende Admiraal</p> <p>Brugge, den 27 December 1916.</p>	
<p>Al maanden heb ik geen melk meer in mijn koffie. Het wekelijks rantsoen vlees is teruggebracht tot 75 gr per persoon en het is best mogelijk dat er in een nabije toekomst helemaal geen vlees meer zal zijn. Een voorraad aardappelen werd geleverd tot in de maand mei a rato van 300 gr per persoon en per dag. En wat daarna?</p> <p>Het is niet verwonderlijk dat het aantal zieken fors is gestegen. Vele mensen hebben geen kolen meer en er zijn ook problemen met de verlichting.</p> <p>Onlangs observeerde ik de reacties van de reizigster naast mij in de elektrische tram naar de Vuurtorenwijk. Toen de tram de eerste brug ter hoogte van de Smet de Nayerlaan over was, kon ze haar tevredenheid niet langer voor zich houden en zei "Ze staan daar nog altijd". Ze bedoelde dat de bronzen beelden nog altijd op hun plaats op de brug stonden.</p> <p style="text-align: center;">Verordening³</p> <p>1. Het is verboden, vleesch der soorten waarvoor de handel vrij is, zooals paardenvleesch, geitenvleesch, konijnen, elders te verkoopen dan op de stedelijke vleeschmarkt. De handel in deze vleeschsoorten is aan de toestemming der Kommandantur onderworpen, en wordt slechts aan zulke handelaars verleend, die in deze vleeschsoorten sedert ten minste 6 maanden handel drijven.</p> <p>2. De verkoopprijzen van het vleesch moeten duidelijk zichtbaar opgegeven zijn.</p> <p>3. Overtredingen worden bestraft met de inbeslagneming van het vleesch en met geld- en vrijheidstraffen.</p> <p>4. Het Gemeentebestuur moet de verkoopprijzen vaststellen en het toezicht uitoefenen van deze verordening.</p>	<p>donderdag 11 – zondag 14 januari</p>

³ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 25 december 1916 – 18 januari 1917, p. 12. Opnieuw gedeeltelijk in stenografie.

<p>Oostende, 11 januari 1917.</p> <p style="text-align: right;">(get.) FISCHER, Kapitän zur See.</p>	
<p>De kazerne zit vol met werklieders, de meesten van hen uit het Brugse. Je kunt ze door de straten zien trekken onder bewaking wel te verstaan, onderwijl vaderlandslievende liederen zingend om er de moed in te houden. Velen zien er ziek en mager uit, armoedig en slordig gekleed. Ze worden meestal ingezet om loopgraven te delven tussen Middelkerke en Oostende. Verschillende hadden geweigerd om voor de Duitsers te werken. Ze werden op staande voet aangehouden en zo dicht mogelijk bij het front gezonden, o.a. bij de Rattevalbrug in de buurt van Nieuwpoort. Zo interpreteren de Duitsers de internationale wetten en het begrip menselijkheid. En zeggen dat dit verachtelijk ras zich van Europa en van de hele wereld meester wil maken! Om iedereen te verplichten zich te schikken naar hun manier van werken, hun cultuur en hun barbaarsheid zeker? Alle lof voor de geallieerden wier taak het is de verachtelijke en hatelijke plannen van het vervloekte Duitsland te verijdelen. God zegene hun operaties!</p> <p>Er staat waarschijnlijk iets belangrijks te gebeuren. In Brugge worden kloosters en scholen gewaarschuwd⁴ en er zijn grote troepenbewegingen langs heel de Belgische kust. Mogen we ons aan een groot offensief verwachten?</p> <p>Tot grote voldoening van de bevolking werd volgend bericht⁵ bekend gemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Verkoop van kolen</p> <p>De Inwoners die begeeren kolen te kopen, worden verzocht zich, voorzien van de broodkaart van hun huisgezin, aan te bieden in het Watergesticht, van af Maandag 22 dezer maand.</p> <p>De hoogste hoeveelheid is vastgesteld op 500 kgr. per huisgezin, en de prijs op 38 fr. per 1000 kgr.</p> <p>Tegen betaling met gereed geld zal aldaar een bon verkregen worden, met aanduiding van den dag waarop de kolen kunnen afgehaald worden.</p> <p>Het is streng verboden met deze kolen handel te drijven of ze aan anderen te verkopen.</p> <p>Oostende, den 18 Januari 1917.</p> <p style="text-align: right;">Het Gemeentebestuur.</p>	<p>maandag 15 – donderdag 18 januari</p>
<p>De 20ste enterden de Duitsers de mailboot Prins Hendrik⁶ uit Vlissingen. Het schip mocht de dag daarop weer vertrekken. Blijkbaar werden er Belgen aan boord gearresteerd.</p> <p>Heel wat inwoners zijn van plan de stad te verlaten nu het nieuws de ronde doet dat Oostende en zelfs de hele kust zal worden beschoten. Het feit dat in Brugge kloosters en hospitalen worden ontruimd en een Duitse commissie kelders van grote gebouwen inspecteert, is hier niet vreemd aan. Het is zeker zo dat mensen in oorlogstijd beïnvloedbaarder zijn door geruchten dan in normale tijden.</p>	<p>vrijdag 19 – maandag 22 januari</p>
<p>Oostendenaars die terugkomen uit Brugge, vertellen mij dat daar het gerucht circuleert dat de volledige Oostendse bevolking naar Brugge zal worden geëvacueerd. Gelukkig dat dit hier nog niet geweten is. De inrichting van schuilkelders in vele gebouwen is een veeg teken. De Kommandantur vroeg vertrouwelijk inlichtingen aan de burgemeester over het aantal inwoners, de verdeling van de stad in kwartieren, het aantal consuls, het totaal aantal geestelijken, enz. Iedereen ziet dat er iets gaande is en vele mensen voelen zich daar niet goed bij.</p> <p>Het is momenteel min acht. De vijvers in de parken zijn bedekt met een dikke laag ijs. Het schaatsen is populair zowel bij de burgers als bij de Duitsers.</p>	<p>dinsdag 23 – vrijdag 26 januari</p>

⁴ Waarschijnlijk dat ze zullen moeten worden ontruimd om militairen in onder te brengen.

⁵ In het Frans en grotendeels in stenografie. Nederlandse tekst uit Collectie DVR 25 december 1916 – 18 januari 1917, p. 8.

⁶ Het schip werd verplicht de haven van Zeebrugge binnen te lopen maar mocht de dag nadien naar Vlissingen terug keren. Er werden zes Belgen voor ondervraging opgepakt; zie *De Harderwijker* van 24 januari 1917.

<p>Het zijn momenteel harde tijden. De temperatuur blijft onder het vriespunt en dikwijls tot min zes of min zeven. Alle waterlopen zijn bevroren. Schepen kunnen Oostende niet binnenlopen, dus is er schaarste van voedsel en kolen. De aangekondigde verdeling van kolen is afgelast. De stad bestelde 3000 ton kolen waarvan er maar een derde werd geleverd. En daarvan hebben de Duitsers nog een groot deel aangeslagen. Veel gezinnen hebben geen kolen meer voor huishoudelijk gebruik.</p> <p>Omdat het helder weer is krijgen we zo goed als elke dag bezoek van geallieerde vliegtuigen. Ondanks de grote zichtbaarheid heeft het afweerschut moeite om die vliegtuigen te treffen omdat ze zo hoog vliegen. Sommige inwoners spreken over niets anders meer omdat ze menen dat ze de voorlopers zijn van een op til zijnde offensief voor de Belgische kust.</p> <p>De schoolkinderen krijgen nu elke dag een kop koffie (zonder melk of suiker!) en een broodje. Dat hebben ze te danken aan de mildheid van het Spaans-Amerikaans Hulpfonds.</p>	<p>zaterdag 27 – dinsdag 30 januari IXb, 84</p>
<p>Het wordt nog kouder. Op bevel van de Kommandantur werden de scholen⁷ De kolenhandelaars vragen tot 70 BEF per ton. Sommige mensen hebben geen kolen besteld. Van zij die er wel hebben besteld, zijn er nog maar enkelen die al hun voorraad gekregen hebben en ondertussen heeft de Kommandantur de rest opgeëist. De toestand wordt kritiek. Volgend bericht i.v.m. de kolenschaarste werd bekendgemaakt: /⁸</p> <p style="text-align: center;">Bericht</p> <p>Omdat het tekort aan kolen nog dramatischer is geworden door de moeilijkheden die het vervoer momenteel ondervindt als gevolg van het toevriezen van de waterwegen, is het nodig om volgende maatregelen af te kondigen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alle opgeslagen brandstof (kolen, cokes, briketten, brandhout) wordt geconfisqueerd. 2. Verkoop of vervoer ervan zijn enkel toegelaten mits akkoord van de Korpsintendantur. Aanvragen moeten aan de Kommandanturen worden gericht. <p>De voorraad mag voorlopig gebruikt worden voor huishoudelijke en industriële doeleinden.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Elke hoeveelheid van minder dan 1000 kg in het bezit van particulieren, van kolenhandelaars of van de industriëlen (om serres te verwarmen bv.) moet dadelijk aangegeven worden bij de Kommandantur. 4. Het sluiten van fabrieken waarvan de productie niet onmisbaar is, wordt in het vooruitzicht gesteld. <p>Valse aangiften worden bestraft.</p> <p style="text-align: right;">Oostende, 29 januari 1917. De Plaatskommandant, (get.) Fischer Kapitein ter zee.</p>	<p>woensdag 31 januari – zaterdag 3 februari</p> <p>VPTs 340 2 IXb,87</p>
<p>Het gemeentebestuur werd ervan op de hoogte gebracht dat de koperen schijf van het belfort geconfisqueerd zal worden.</p> <p>Als gevolg van de kolenschaarste, is het elektrisch tramverkeer onderbroken. Er wordt nog elektriciteit en gas voor verlichting verdeeld maar er is weinig druk op het gas.</p> <p>Tot vandaag werden op kosten van de stad al meer dan tweeduizend kachels</p>	<p>zondag 4 – woensdag 7 februari</p>

⁷ Onleesbaar. "Gesloten" ?

⁸ Vanaf hier beschikken we terug over de tekst van het typoscript. Bericht in het Frans bij VP. Eigen vertaling.

<p>geleverd aan de Duitse overheid. Nu eisen ze van de stad nog eens tweehonderd kachels. Als ze die niet krijgen, gaan ze bij de bewoners kachels wegnemen die volgens hen niet echt nodig zijn.</p> <p>Het stadsbestuur kreeg de opdracht een overzicht te maken van alle grote waterreservoirs, van het aantal dokters, apothekers, schoenhandelaars, enz.</p> <p>Er werden honderd jonge varkens opgeëist. Geen twijfelen aan dat die voor Duitsland bestemd zijn!</p> <p>De wind die momenteel uit Amerika waait, doet de Duitse zeilen geenszins bol staan. / Vele soldaten denken dat God niet langer met hen is, dat Hij Duitsland definitief in de steek heeft gelaten. De mogelijke verbreking van de diplomatieke betrekkingen met het land van Uncle Sam is voor de Duitsers een nachtmerrie. Zal iedereen hen nu in de steek laten? Zijn de neutrale landen van plan om het op een akkoord te gooien met Duitslands vijanden?</p> <p>Als dit zo zou zijn, mogen ze ervan uitgaan dat het voor hen game over is op alle fronten. Ze kunnen zich niet van de indruk ontdoen dat de werkelijkheid hen zal inhalen.</p>	<p>VPTs 341</p>
<p>De piloten brengen opnieuw bijna elke nacht een bezoekje aan de westkant van de stad (Mariakerke) waar het vliegveld, de stallingen en de munitieopslagplaatsen van de Duitsers zich bevinden. Tot nu toe is er nog geen opslagplaats in de lucht gevlogen. Er kwamen wel al bommen neer op de stallingen. In de nacht van 9 op 10 februari viel er een bom van 280 pond en meer dan een meter lang op één van de gebouwen bij de inscheepkaai van de maalboten. Ze ontplofte gelukkig niet.</p> <p>Ook Brugge deelde in de brokken. Blijkbaar hebben de piloten het gemunt op de torpedoboten die daar in het ijs vastzitten. Jammer genoeg vielen bij die luchtaanvallen veel burgerslachtoffers.</p> <p>Er is grote kolenschaarste. Zou het kunnen dat de Duitsers kolen leveren aan enkele buurlanden om hen aan hun kant te houden?</p> <p>Volgend bericht⁹ werd bekendgemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Stad Oostende</p> <p>Het Stadsbestuur heeft destijds maatregelen genomen om de bevoorrading met kolen te verzekeren, die door de moeilijkheden van het verkeer in groot gevaar gebracht was. Die pogingen zijn slechts ten deele kunnen gelukken, daar intusschentijd eene strenge en onverwachte vorst elken verderen aanvoer van kolen voor de burgerlijke bevolking onmogelijk gemaakt heeft.</p> <p>Naar alle waarschijnlijkheid zal de heerschende kolennood nog eenigen tijd voortduren. Het is dan ook noodig, bij het verbruik van den bestaanden voorraad van brandstoffen van allen aard, de grootste zuinigheid / waar te nemen. Er schijnt dus te moeten aanbevolen worden, in ieder huis eene enkele woonplaats te verwarmen, en, onder familiën, geburen en kennissen, overeen te komen om eene enkele verwarmde woonplaats gemeenschappelijk te gebruiken.</p> <p>Verder meent het Stadsbestuur een beroep te moeten doen op de menschlievende gevoelens dier inwoners, die over eene genoegzame hoeveelheid brandstoffen beschikken, om een gedeelte daarvan af te staan, in leen of tegen betaling, aan hunne medeburgers, die zich in dringenden kolennood bevinden. Deze inwoners worden uitgenoodigd zich, zonder eenig verwijl, aan te melden bij het Stadsbestuur dat in deze zaak als bemiddelaar zal optreden.</p>	<p>donderdag 8 – zondag 11 februari</p> <p>VPTs 342</p>

⁹ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 4 februari – 10 maart 1917, p. 7.

<p>Oostende, den 9 Februari 1917.</p> <p style="text-align: center;">HET GEMEENTEBESTUUR.</p>	
<p>Vandaag viel dan de beslissing: de bronzen beelden van de Smet de Naeyerlaan moeten weg. Ze worden gesmolten om Duitse munitie te maken. Ondertussen zijn ze al naar het station gebracht. Duitse cultuur: arbeiders deporteren, Belgische kunstwerken stelen, het meester maken van onze industrie. En hierbij zal het wellicht niet blijven.</p> <p>Al wie eigenaar is van één of meerdere paarden moet zijn dieren binnen de twee uur afleveren op de kruising van de Brugse baan met de weg naar Houtave. Vandaar worden de paarden onder militaire escorte naar Dudzele gebracht waar, naast talrijke paardenboxen, ook een één kilometer lange inschepingskaai in gereedheid werd gebracht.</p> <p>Vandaag 15 februari kreeg het stadsbestuur te horen dat ze binnen de twee dagen een nieuwe controlekaart voor mannen tussen 15 en 40 jaar moet aanmaken waarop extra vermeldingen zijn aangebracht. Er zijn momenteel meer dan drieduizend mannen in die leeftijdsklasse. Gaan ze die ook allemaal wegvoeren? /</p>	<p>maandag 12 – donderdag 15 februari</p>
<p>Mannen tussen 15 en 40 jaar ontvingen een nieuwe controlekaart met meer dan honderd hokjes. Deze kaart zal dus frequent moeten worden voorgelegd en bij elke controle zal een vakje worden aangevinkt.</p> <p>Aan de binnenkant van elke voordeur moet een lijst worden bevestigd met vermelding van naam, beroep, leeftijd, enz. van elke bewoner van de woning. Dit is een voorzorgsmaatregel om na een mogelijke beschieting de identiteit te kunnen achterhalen van de inwoners die zijn omgekomen. Wat een aangenaam vooruitzicht! Uit die maatregel en uit die i.v.m. de paarden kunnen we afleiden dat we naar Duitsland zullen worden geëvacueerd. De lijsten bevestigd aan de voordeur wijzen er dan eerder op dat de stad onder vuur kan worden genomen.</p> <p>Zal ik dat dagboek ooit kunnen voltooien en zal ooit iemand de kans krijgen om het te lezen? Wie kent het antwoord op deze vraag?¹⁰</p> <p>Een brood van 1200 gr kost nu 0,58 BEF.</p> <p>In Hotel du Grand Sablon aan de Langestraat werd een schilderijtentoonstelling geopend. Er is nu ook houtsnijwerk te zien gemaakt door Belgische krijgsgevangenen in het kamp van Göttingen in Duitsland. De toegangsprijs is 0,25 BEF, ook de catalogus kost 0,35 BEF en voor een set prentkaarten betaal je 0,50 BEF. Er wordt ook een tombola georganiseerd met 5000 biljetten à 0,50 BEF het stuk. De opbrengst gaat naar de Belgische krijgsgevangenen.</p> <p>Enkele Duitse torpedoboten maakten gebruik van het mistig weer van de laatste dagen om de haven van Oostende binnen te lopen en zo de Marinedivision Flandern te versterken. /</p> <p>Volgende berichten werden bekend gemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking¹¹</p> <p>Nieuwe controolkaarten zullen uitgegeven worden voor de weerbare bevolking (van 15 tot 40st vol levensjaar). Te dien einde moeten zich ten stadhuize melden</p> <p style="text-align: center;">Op 19 Februari 1917</p> <p>voormiddag van 9 - 10 uur Letters A tot C, van 10 1/2 - 12 uur Letters D,</p>	<p>vrijdag 16 – maandag 19 februari VPTs 343</p> <p>VPTs 344</p>

¹⁰ In het Italiaans in de tekst: *Chi lo sa?*

¹¹ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 4 februari – 10 maart 1917, p. 12.

<p>namiddag van 3 - 4 1/2 uur Letters E tot L, van 5 - 6 uur Letters M tot Q,</p> <p style="text-align: center;">Op 20 Februari 1917</p> <p>voormiddag van 9 - 10 uur Letters R tot U, va, 10 1/2 - 12 uur Letters V tot Z.</p> <p>Niet verschijnen wordt bestraft. Oostende, den 15 Februari 1917.</p> <p style="text-align: right;">FISCHER, Kapitein ter zee</p> <p style="text-align: center;">Stad Oostende - Bekendmaking¹²</p> <p>Op aandringen der Duitsche Overheid en ten einde de muggenplaag te bestrijden, zien wij ons verplicht de volgende bevelen te geven. De kelders van hotels en huizen, de kolenkotten, de zoogezegde provisieplaatsen der bewoonde of niet bewoonde gebouwen, de brouwerijen en bewaarplaatsen van bier, moeten, in het belang der openbare gezondheid, ontsmet worden. Dit geschiedt het best bij middel van potten waarin zwavel gebrand wordt in de te ontsmetten plaatsen, na vooraf alle openingen en spleten met papier dicht gemaakt te hebben. Bij gebrek aan zwavel kan gewoon brandend hout gebruikt worden. De hoeken der kelderingen en wakke plaatsen dienen bijzonder uitgebrand te worden. Daartoe kan men best brandende fakkels gebruiken, samengesteld uit in pek of teer gedoopte vodden, die rond het uiteinde van eenen stok vastgemaakt worden. Na 20n dezer, zullen huisschouwingen geschieden om te onderzoeken of het bevel goed uitgevoerd werd. De inwoners der eigendommen, alsook de eigenaars of huisbewaarders van onbewoonde gebouwen in dewelke dit bevel niet of slecht uitgevoerd werd, zullen gestraft worden. Oostende, den 13 Februari 1917.</p> <p style="text-align: right;">Het Gemeentebestuur.</p>	
<p>Aan de binnenkant van alle voordeuren hangt nu een lijst met namen van de bewoners. De meesten gaan ervan uit dat het de bedoeling is om bij een eventueel bombardement te kunnen achterhalen wie omgekomen is. Maar wat met wie even een luchtje is gaan scheppen of ergens op bezoek is tijdens het bombardement? / Volgens mij zal die lijst vooral haar nut bewijzen als er troepenversterking arriveert. De Duitsers zullen maar de voordeur moeten opendoen om te zien of er in die woning nog plaats is.</p> <p>Voor het eerst werd er ezelvlees verkocht op de markt. Er lopen geen katten meer rond want die worden geserveerd als konijnen. Hopelijk houdt het eindelijk op met het slachten van huisdieren als voedsel voor de bevolking.</p>	<p>Dinsdag 20 – vrijdag 23 februari</p> <p>VPTs 345</p>
<p>De stad moet een inventaris maken van hevelflessen gebruikt door handelaars in</p>	<p>zaterdag 24 – dinsdag</p>

¹² In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 4 februari – 10 maart 1917, p. 8.

<p>mineraalwater, door brouwers, door apothekers, enz., alsook een oplijsting van boekhandelaars en andere handelaars die lijm of lak in hun assortiment hebben. Na de machines, het leder en het koper gaan ze volgende keer zeker een lijst opvragen van de knopen aan onze kleren of van de spijkers aan onze schoenen?</p> <p>Vissen in de Noordzee is al een tijdje verboden nadat enkele vissers uit Heist de Duitse kustwacht hadden weten te verschalken en de Hollandse kust hadden bereikt. Op 25 februari ontving het stadsbestuur van de Kommandatur instructies voor de evacuatie van het vee. Blijkbaar komt na de paarden nu het melkvee aan de beurt. In voorkomend geval moet het onder begeleiding van dertig / militairen die kunnen melken, naar Lapscheure worden overgebracht. Per dier moet een zak hooi worden voorzien, vier meters koord, een kruik en een kan voor de melk. Voor één keer dus geen sigaretten, sigaren of wijn! Vaarzen, voorzien van voldoende voeder voor vijf dagen, moeten naar Loppem worden gebracht door vier begeleiders. Kalveren en varkens moeten met vrachtwagens naar Varsenare worden vervoerd, eveneens voorzien van eten voor vijf dagen. Geiten en schapen moeten naar Houthave. Als het zover komt, mogen we er zeker van zijn dat de eigenaars hun dieren kwijt zijn. Maar welk droevig lot staat de bevolking te wachten als er geen vee en geen paarden meer zijn? Misschien komt ze daarna zelf aan de beurt? En wie weet, is er een verband met de lijst aan de binnenkant van elke voordeur? Onze situatie is verre van benijdenswaardig!</p> <p>Bereiden ze nu echt de terugtocht voor of zijn ze ervan overtuigd dat ze vroeg of laat verplicht zullen worden om te vertrekken?</p> <p>Volgend bericht werd aangeplakt:</p> <p style="text-align: center;">Stad Oostende - Bericht¹³</p> <p>Het is in de laatste tijden meermaals gebeurd dat burgers bestraft werden, omdat zij zich, tegenover militaire personen, zelf recht hadden willen doen wedervaren.</p> <p>Er wordt ter kennis der bevolking gebracht dat, indien zij denkt bezwaren te moeten doen gelden tegenover eenen militairpersoon, zij zich tot de Kommandatur of tot den rechtstreekschen overste van den militairpersoon in kwestie wenden moet.</p> <p style="text-align: right;">Het gemeentebestuur.</p>	<p>27 februari ¹⁴ X,4</p> <p>VPTs 346</p>
<p>De militaire situatie evolueert gunstig voor de geallieerden. Voor ons hier in België wordt de toestand steeds kritieker.</p> <p>Deze week werd het rantsoen brood met 100 gr verminderd tot 300 gr. En binnenkort nog eens met 100 gr.</p> <p>Elk gezin kreeg een voorraad aardappelen om het tot 15 april 1917 uit te houden, à rato van 300 gr per persoon. Maar door het / barre weer en doordat de aardappelen het tekort aan brood moeten compenseren, zitten heel wat gezinnen nu al zonder. En wat krijgen we na 15 april? Vlees? Elke week 75 gr per persoon, waarvan 20% afval? Nu al hebben de dieren meer beenderen dan vlees.</p> <p>Elke bewoner krijgt om de veertien dagen 400 gr rijst, 200 gr bonen, 200 gr bacon, 150 gr suiker, 120 gr koffie, 200 gr cerealine en 250 gr spek. Boter en eieren zijn even zeldzaam als goud. Boter kost 15 BEF de kilo en voor een ei wordt algauw een halve frank gevraagd. Met zulke porties kan je onmogelijk op kracht blijven en handarbeiders zeker niet.</p> <p>Maar meer dan één inwoner wordt bevoorraad door het Duitse "Proviantamt". De Duitse voedingsinspecteurs zijn allemaal occasionele handelaars met patriottische inborst. Ze stelen zoveel als ze kunnen en verkopen het voor een prijsje door aan de burgers. Door Duitsland uit te hongeren¹⁴, steunen ze de inspanningen van de</p>	<p>woensdag 28 februari – zaterdag 3 maart</p> <p>VPTs 347</p>

¹³ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 18 januari - 4 februari 1917, p. 10.

¹⁴ Het eerste deel van de zin ontbreekt in het Ts.

<p>geallieerden. Die diefstallen gebeuren op zo'n grote schaal dat zo goed als de hele bevolking ervan profiteert en dus niet alleen de rijken. Het Belgisch nationale gerecht bestaat tegenwoordig uit rijstbrood en rijst. Mensen van honderd kilo vind je niet meer.</p>	
<p>De aanvoer van kolen komt goed op gang. Dagelijks wordt 150 ton gelost in het havenbedrijf waarvan de Duitsers er 50 ton van opeisen. Inwoners en scholen hebben er nog altijd onvoldoende. / Het onderwijs is er erg aan toe. De Duitsers maken misbruik van hun positie om een groep anti-Belgische inwoners behorende tot de Flamingantische partij te bevoordeligen. Spijtig dat er zo'n mensen bestaan maar loontje komt om zijn boontje. Het gekonkelfoes van de Duitsers in Gent en in het Oostends atheneum is gewoon schandalig. Mondige en knappe lesgevers worden ontslagen en vervangen door onbekwamen en mensen zonder diploma. De dag komt dat zij die daaraan meewerken, zich zullen moeten verantwoorden.</p>	<p>zondag 4 – woensdag 7 maart VPTs 348</p>
<p>Tien dagen miserie, aan mijn bed gekluisterd met de mazelen. Die ziekte doet de ronde in de stad maar maakt gelukkig weinig slachtoffers. Ondertussen ben ik hersteld. Het stadsbestuur mocht van de Duitsers de verdeling van kolen aan de inwoners hernemen à rato van 200 kg per gezin. Toen de stad begon bij de gezinnen die vorige keer geen kolen hadden kunnen krijgen, brak de Kommandantur haar woord. De wanhoop van de bevolking is niet te beschrijven, vooral van gezinnen met kleine kinderen of met zieken. Maar wat kan dat de Duitsers schelen? De scholen zijn weer open. Volgende berichten¹⁵ werden bekend gemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking</p> <p>Op bevel der Keizerlijk Duitsche Kommandantur, wordt er ter kennis der bevolking gebracht dat het bedelen en het niet toegelaten oonthoud in kwartieren bezet door militairen, op straf verboden is. Oostende, den 10 Maart 1917.</p> <p style="text-align: right;">Het Gemeentebestuur./</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking</p> <p>Op bevel der Keizerlijk Duitsche Kommandantur wordt er opnieuw ter kennis der bevolking gebracht dat het bezitten van militaire uitrustingsstukken streng verboden is. Het is gelijk hoe de belanghebbende in het bezit van zulkdanige voorwerpen kwam, 't zij ze geschonken, gekocht of gevonden werden. Alle voorwerpen van dezen aard moeten ter Kommandantur afgegeven worden. Militaire voorwerpen, bij de om- of uitkwartiering achtergelaten, moeten ten laatste eene week na het verlaten der woning ter Kommandantur afgeleverd worden. Oostende, den 10 Maart 1917.</p> <p style="text-align: right;">Het Gemeentebestuur.</p>	<p>donderdag 8 – zondag 18 maart</p> <p>VPTs 349</p>
<p>Al wie de eerste keer geen kolen kreeg toen ze per 500 kg werden verdeeld, ontving nu een zak van ... 50 kg waarvan één vierde kolen en de rest mul. Alleenstaanden die bij iemand inwonen, kunnen er geen aanspraak op maken en cafébazen hebben ook maar recht op 50 kg. De situatie van vele families is erg benard. Vissers die de Kommandantur een waarborg kunnen geven, mogen opnieuw vissen</p>	<p>maandag 19 – donderdag 22 maart</p>

¹⁵ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 4 februari – 10 maart 1917, p. 16.

<p>langs de kust. Vandaag 22 maart vielen Duitse soldaten onverwachts de technische school in de E. Beernaertstraat binnen. Ze demonteerden alle machines en namen ze mee, alsook al het didactisch materiaal. Zijn ze de aftocht aan het voorbereiden zoals ze beweren al in Frankrijk te doen? In dat geval zal dit dagboek binnenkort eindigen want ik zal verplicht zijn naar een onbekende bestemming te verhuizen. Ik denk echter dat ze nog niet zo vlug de Belgische kust zullen verlaten, wat niet belet dat ik toch zal moeten verhuizen.</p>	
<p>Recent lazen we in de Duitse pers een artikel met als titel: "Minder brood, maar meer aardappelen en meer vlees". Volgens dit artikel / ontvangt ieder Duitser nu 5 pond aardappelen per week meer en het vleesrantsoen werd tot 500 gr per persoon en per week opgetrokken. Dat hoeft ons niet te verbazen want Belgische runderen werden de laatste weken met duizenden naar Duitsland gevoerd en ik ben er zelfs zeker van dat drie vierden van de Belgische aardappelproductie dezelfde weg is gegaan. Ondertussen werd bij ons het brood gerantsoeneerd tot 300 gr per persoon. Het vlees is al maanden beperkt tot 75 gr per week en tot 7 mei kreeg elke Oostendenaar een wekelijks rantsoen aardappelen van 300 gr. Duitsland en België zijn dus niet te vergelijken. Wij eten 's morgens twee of drie sneetjes brood en wat vet. Twee of driemaal per week staan 's middags enkele aardappelen op het menu, voor de rest rijst of bonen met spek. En 's avonds, als er geen brood is, rijst of havermout. Op dagen van luxe: een stukje vlees van minder dan 75 gr (want 20% ervan is been), wat kool, wortelen, enz. Vis is niet meer te krijgen. Sommige inwoners hebben meer geluk dan anderen als ze op sluiswijze, via een soldaat of een Feldgendarm, wat levensmiddelen uit de legervoorraden op de kop kunnen tikken. We hebben tegenwoordig van alles tekort en iedereen is bang voor wat ons nog te wachten staat. Het nieuws dat de Duitsers zich in Frankrijk aan het terugtrekken zijn, werd door de bevolking met vreugde onthaald. Iedereen heeft nu een landkaart waarop hij dagelijks de opmars van de geallieerden aantekent. Dit goed nieuws geeft ons moed en de zekerheid dat dit groot onheil dat we oorlog noemen, zijn ontknoping nadert. Volgend bericht werd aangeplakt:</p> <p style="text-align: center;">Bericht¹⁶</p> <p>Alle schapen die op het gebied van de Kommandantur worden gehouden, moeten ten laatste op 30 april 1917 worden geschoren. De wol moet binnen de drie / dagen op de Kommandantur worden afgegeven met vermelding van het gewicht en het aantal schapen. Voor wie hieraan geen gevolg geeft, zijn strenge gevangenisstraffen en boetes voorzien. Oostende, 22 maart 1917.</p> <p style="text-align: right;">Bij bevel: Escher, Kapitein.</p>	<p>vrijdag 23 – maandag 26 maart VPTs 350</p> <p style="text-align: center;">VPTs 351</p>
<p>Er is nog altijd een groot kolentekort. Er is in de verste verte geen vooruitzicht. Het stadsbestuur moet dagelijks dertig ton leveren aan de Duitse overheid. Dus wordt de bevolking gerantsoeneerd: elke maand zal elk gezin vijftig kg kolen en vijftig kg kolenmul krijgen. Daarnaast is er dagelijks¹⁷ veertig ton nodig voor de bakkers en de stadsdiensten (waterdienst, gasfabriek, enz.). Dat betekent dus dat de stad dagelijks zeventig ton nodig heeft, waarvan veertig ton voor de eigen bevolking en dertig ton voor de bezetter. Dit alles op kosten van de stad. Visvangst is opnieuw toegelaten. De vissers die door hun leeftijd niet meer in aanmerking komen voor militaire dienst moeten een waarborg van 1000 DM</p>	<p>dinsdag 27 – vrijdag 30 maart</p>

¹⁶ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

¹⁷ Daily ontbreekt in het Ts.

<p>neertellen. Als een visser wegvlucht, wordt de waarborg ingehouden. Als meer dan één visser overloopt, worden de waarborgen van de hele bemanning ingehouden en wordt de uitrusting van de boot aangeslagen.</p>	
<p>Het stadsbestuur moet een lijst opmaken van alle ...¹⁸ en bekkens die nog in de warenhuizen¹⁹ voorradig zijn. De stad kreeg ook nieuwe instructies voor de inlevering van koper en andere metalen.</p> <p>Dit doet velen denken dat de Duitsers van plan zijn om dit deel van het front op te geven. Andere daarentegen denken dat dit er nog niet zo vlug zal van komen omdat ze nog maar pas vele schuilkelders hebben ingericht.</p> <p>De toestand is helemaal niet geruststellend. Stel dat ze echt van plan zijn om hun stellingen hier te verlaten, dan mogen de jongelui, zowel mannen als vrouwen, er zeker van zijn dat ze zullen verplicht worden om met hen mee te trekken. Echt geen aangenaam vooruitzicht voor ons. /</p> <p>Volgens bericht werd bekend gemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking²⁰</p> <p>De zomertijd begint op 16 April 1917 om 2 uur voormiddag tegenwoordigen tijd en eindigt op 17 September 1917 om 3 uur 's morgens.</p> <p>De openbare uurwerken worden op 16 April 1917 om 2 uur 's morgens op 3 uur gezet en op 17 September 1917 om 3 uur voormiddag op 2 uur teruggezet.</p> <p>Oostende, den 29 März 1917.</p> <p style="text-align: right;">Der Kommandant, gez. FISCHER, Kapitän zur See.</p>	<p>zaterdag 31 maart – dinsdag 3 april</p> <p>VPTs 352</p>
<p>Het blijkt dat dat Duitse soldaten vorige week heel wat diefstallen hebben gepleegd, vooral dan in de buitenwijken. Burgers mogen 's nachts niet op straat, dus kunnen zij onmogelijk de daders zijn. De cafébaas van de Cosmopolite werd tienduizend BEF lichter gemaakt en de zaak van de heer Barbier werd helemaal leeggehaald.</p> <p>Stelen is niet het enig kenmerk van de Duitse cultuur.</p> <p>In Snaaskerke liet Cyrille Hoorens, 19 jaar, het leven. Hij sliep samen met een andere gast in de paardenstal toen er rond middernacht op de deur werd gebonsd. Toen hij opendeed, stormden drie marinesoldaten naar binnen. Cyrille moest mee naar buiten terwijl de andere gast in bedwang werd gehouden. Ondertussen kreeg zijn moeder te horen dat ze in bed moest blijven en werden de andere knechten bij het vee opgesloten. De jongeman was nog maar pas buiten of hij kreeg een kogel in de buik. Hij werd verder afgemaakt met een geweer²¹. 's Anderendaags vond men zijn lichaam terug met ingeslagen achterhoofd. Buit van de dieven: tweehonderd BEF en twee hammen. De Duitse overheid startte een onderzoek maar de moordenaars zijn nog altijd niet gevonden. /</p> <p>Toen de stad machineolie nodig had, was er in de handel geen te vinden omdat de Duitsers de hele voorraad hadden opgeëist. Maar nu drijven ze er zelf handel in. Zo liet de Kommandantur het stadsbestuur weten dat de "Kaiserliche Werft" van Brugge een vat olie van 160 kg kon leveren tegen de prijs van 85 BEF voor 100 kg. 33,5% Bijkomende kosten konden wegvallen indien de factuur in ... goud werd vereffend.</p> <p>Arm Duitsland dat nu bij zijn vijanden goud moet schooien!</p>	<p>woensdag 4 – zaterdag 7 april</p> <p>VPTs 353</p>
<p>Het slechte weer duurt voort en maakt de ellende van de inwoners die zonder kolen zitten, nog groter. Om te mogen vissen voor de Noordzeekust stortte een vijftiental vissers duizend DM (honderd à driehonderd BEF) in de stadskas als waarborg voor de</p>	<p>zondag 8 – woensdag 11 april</p>

¹⁸ Onleesbaar in ms. In het Ts staat "peals" tussen aanhalingstekens.

¹⁹ Ms: *magazins*; Ts: *magazines*. Waarschijnlijk bedoelt VP *shops, stores*.

²⁰ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 20 maart – 20 april 1917, p. 9.

²¹ Ms moeilijk leesbaar woord gevolgd door vraagteken; Ts: *knud*. Waarschijnlijk bedoelt VP *butt, "geweerkolf"*.

<p>Duitsers. De stad legde voor elke visser een bedrag boven op en droeg zo bij aan de bevoorrading van de bevolking.</p>	
<p>De Duitsers vonden er weer iets op om de bevolking het leven zuur te maken. Een Duitse verordening beveelt alle honden die geen trek- of rashonden²² zijn, af te maken. Natuurlijk zijn er weer boetes voorzien. Vele bewoners zijn er het hart van in. De Duitsers beweren dat de voedselschaarste hen tot die wrede maatregel heeft geleid. Maar het klopt niet want het eten voor de honden komt niet van de bezetter maar van de baasjes die het eten uit eigen mond sparen. De enige uitleg voor die maatregel is dat de Duitsers de huid en het vet van de dode dieren kunnen gebruiken. /</p> <p>Volgende berichten²³ werden aangeplakt:</p> <p style="text-align: center;">Verordening</p> <p>De hoogste prijs voor eetaardappelen van den laatsten oogst wordt vastgesteld op 15 fr. voor 100 kilog.</p> <p>Voor den nieuwen oogst gelden de volgende hoogste prijzen:</p> <p>in de maand Juni 25.00 fr. voor 100 kg. in de maand Juli 20.00 fr. voor 100 kg. in de maand Oogst 15.00 fr. voor 100 kg. van af de maand September 12.00 fr. voor 100 kg.</p> <p>Voor voeder- en nijverheidsaardappelen wordt de prijs verminderd op 2.50 fr. voor 100 kg.</p> <p>Voor den aanvoer tot ijzerweg of schip en voor verlading mag tot 0.50 fr. voor 100 kg. gerekend worden.</p> <p>Voor alle andere onkosten, voor aanvoer en aflevering aan de verbruikers mag er in Oostende een opleg tot 2 fr. voor 100 kg. gerekend worden, boven de eigenlijk ontstane vrachtkosten.</p> <p>Bovenstaande hoogste prijzen gelden alleen voor aardappelen van eerste hoedanigheid; voor andere soorten wordt er in evenredigheid minder betaald.</p> <p>Oostende, den 7 April 1917.</p> <p style="text-align: right;">FISCHER, Kapitän zur See.</p> <p style="text-align: center;">Verordening</p> <p>In het voordeel der besparing in het verbruik van levensmiddelen, beveel ik, voor het gebied van het Marinekorps, hetgene volgt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het houden van prachthonden wordt hierdoor verboden. 2. Is enkel toegelaten: <ol style="list-style-type: none"> a) het houden van trekhonden; b) het houden van wachthonden; c) het behouden van echte rashonden, welke na den oorlog als kweekhonden kunnen gebruikt worden. 3. Alle honden, welke niet onder Nr. 2 vallen, moeten tot 15 April afgemaakt worden. 4. Alle honden, die door de Ortskommandanturen, onder Nr. 2 a) b) c) gerangschikt worden, moeten vóór 15 April van hondenmerken verzien worden. 5. De Gemeentebesturen zijn voor de juiste naleving dezer bestemmingen 	<p>donderdag 12 – zondag 15 april</p> <p>VPTs 354</p>

²² *Race-dog*. VP bedoelt rashond (zie verordening) en geen koers hond.

²³ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 4 februari – 10 maart 1917, p. 11 en 15.

<p>verantwoordelijk.</p> <p>6. Op de honden, in bezit van Deutsche legeraanhoorigen, gelden de daarvoor bijzonder gegeven onderrichtingen.</p> <p style="text-align: right;">(get.) V, SCHRÖDER.</p>	
<p>In de nacht van 18 op 19 april werd de bevolking opgeschrikt door een hevige ontploffing. De volgende ochtend hoorden we dat ter hoogte van de Hertstraat een torpedo bij hoogwater tegen de zeedijk was ontploft. We veronderstellen dat een geallieerde torpedoboot of onderzeeër op zijn route een torpedo heeft afgevuurd tegen een Duits vaartuig. Die miste zijn doel en explodeerde tegen de zeedijk. In de omgeving zijn honderden ruiten gesneuveld. /</p> <p>De bevolking volgt argwanend de Engels-Franse offensieven. Iedereen denkt dat het begin van het einde is aangebroken en dat de Duitsers binnenkort hun conclusies zullen moeten trekken. De tijd is gekomen om de gebeurtenissen onder een ander licht te bekijken.</p> <p>Elke dag schrijven de Duitse kranten over stakingen en andere problemen in Duitsland zelf. De toestand wordt daar met de dag kritieker. Binnen de twee of de drie maanden mogen we ons aan grote veranderingen verwachten. Maar ondertussen worden we hier geconfronteerd met zware problemen i.v.m. de ravitaillering waarvoor dringend een oplossing moet worden gevonden. Laten we hopen dat 1917 het laatste jaar van de oorlog wordt. Die hoop moet ons de kracht geven om de zware beproevingen van het ogenblik te doorstaan.</p>	<p>maandag 16 – donderdag 19 april</p> <p>VPTs 355</p>
<p>Volgend bericht werd aangeplakt:</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking²⁴</p> <p>In uitvoering van een bevel der Keizerlijk Deutsche Kommandantuur, in datum van 9 April laatstleden, wordt hierbij ter kennis gebracht van de belanghebbenden, dat hondenmedaliën zullen afgeleverd worden aan alle hondenbezitters.</p> <p>De aflevering deze medaliën zal plaats hebben ten Stadhuize (ingang Wapenplaats), op de hiernavolgende dagen:</p> <p>Maandag 22 April 1917 Voormiddag van 9 tot 12 uur litt. A - C Namiddag van 2 tot 5 uur litt. D - L</p> <p>Dinsdag 23 April 1917 Voormiddag van 9 tot 12 uur litt. M - R Namiddag van 3 tot 5 uur litt. S - Z</p> <p style="text-align: right;">Het Gemeentebestuur</p> <p>De Kommandantur verbood vandaag 23 april dat burgers na 21 uur nog op straat komen omdat de Oostendenaars weigeren de nieuwe zomertijd toe te passen. Kinderen zouden al om 5 uur GMT uit bed moeten om tegen 6 uur GMT in de klas te kunnen zijn. Volgens de Duitse zomertijd is het hier dan al 8 uur²⁵.</p> <p>Het is niet verwonderlijk dat zowel de kinderen als hun ouders het enorm lastig hebben met het zoveelste bewijs van Duitse cultuur. Waarom moet de bezetter op zo'n bruuske manier / het leven van jonge mensen over hoop gooien? Pure machtswellust!</p> <p>Met het mooie weer kregen we weer bezoek van onze gevleugelde vrienden. Ze zijn nog altijd even ongenaakbaar voor de Duitse artillerie als voorheen.</p>	<p>vrijdag 20 - maandag 23 april</p> <p>VPTs 356</p>
<p>Als een gevolg van het groot Engels offensief in Arras, is een groot deel van het Oostends garnizoen naar daar vertrokken.</p>	<p>dinsdag 24 – vrijdag 27 april</p>

²⁴ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 20 maart – 20 april 1917, p. 16.

²⁵ Er is dus twee uur tijdsverschil tussen GMT en Duitse Zomertijd.

<p>De 24ste was weer een hoogdag voor de Duitse lazaretten. Honderden gewonden werden naar de verschillende hospitalen in de stad gebracht. Blijkbaar zijn zij slachtoffers van aanvallen van de Franse artillerie en infanterie in Lombardzijde waar het er bijzonder hard aan toeging²⁶. Zestien Franse krijgsgevangen werden door onze straten geleid. De inwoners begroetten hen op hun eigenste manier zodat het stadsbestuur een waarschuwing kreeg van de Kommandantur.</p> <p>Volgens sommigen die het vernamen van Duitse militairen of het lazen in de Duitse pers, moet de situatie in Duitsland zorgwekkend zijn. Lock-outs en opstootjes zijn schering en inslag. Hindenburg moest zelf tussenkomen. Alle Feldgendarmen werden uit Oostende en omgeving weggetrokken en naar Duitsland overgebracht. Ze werden vervangen door marinesoldaten met een armband. Vele mensen hopen op spectaculaire gebeurtenissen op de één-mei-viering in Duitsland die misschien een andere wending kunnen geven aan de oorlog.</p> <p>Daar de 26ste april een heel mooie dag beloofde te worden, schoten de geallieerden met "ijzeren broden" naar de batterij Tirpitz, beter gekend als batterij Hamilton. Ook de piloten waren heel bedrijvig net als de vloot vóór de zeepromenade. Door de geallieerden werd met precisie gemikt op een aantal Duitse torpedoboten. Het was niet duidelijk of dit van op land of van op zee was.</p>	
<p>Zoals ik eerder al vermeldde, krijgt elke inwoner wekelijks zijn rantsoen / van 75 gr vlees en ... beenderen. Ook Duitsland zit nu in grote miserie en heeft nood aan beenderen. In Duitsland moeten de mensen voortaan wekelijks de beenderen uit het vlees inleveren, anders krijgen ze geen vlees meer. Hier en in Duitsland moet iedereen dus het vlees en de beenderen betalen met dat verschil dat de Duitsers de beenderen ook moeten teruggeven. De tekorten verplichten hen dus zo spaarzaam en zo inhalig als mogelijk te zijn.</p>	<p>zaterdag 28 april – dinsdag 1 mei VPTs 357</p>
<p>De Duitsers zijn nooit tevreden. Nu kreeg het stadsbestuur de opdracht paardenhaar in te zamelen. Alle paardeneigenaars werden aangemaand om de manen en de staart van hun dieren te knippen.</p> <p>De bezetter heeft ook het glas nodig uit de ramen van de Koninklijke Gaanderijen, het zeestation en de serres van het Palace Hotel.</p> <p>Omdat het de laatste dagen mooi weer was, kregen we herhaaldelijk bezoek van geallieerde vliegeniers en dit zowel overdag als 's nachts. De aanvallen over dag hadden tragische gevolgen. In de vooravond van 2 mei rond halfzes GMT kwam een verrassingsaanval. Op dat moment volgde ik samen met nog een twintigtal andere cursisten lessen stenografie. We hoorden een half dozijn heel zware explosies die elkaar heel rap opvolgden. Een aantal ontploffingen waren heel dicht bij de school want de grond en de ramen trilden hevig. Onmiddellijk daarop begon de artillerie te schieten. We volgden verder de les met een kloppend hart en gingen daarna een kijkje nemen om te zien wat er was gebeurd.</p> <p>Een bom had zware schade aangericht in het Onze-Lieve-Vrouwecollege dat momenteel dienstdoet als burgerlijk hospitaal. Dicht bij dit complex, in de Christinastraat, werd een huis / heel zwaar beschadigd. Andere bommen waren in de Kapellestraat, de Jozef-II-straat, de Kleine Kaaistraat²⁷ en de Sint-Franciscusstraat neergekomen en veroorzaakten overal schade. Zware schade was er vooral in de Kapelle- en de Kleine Kaaistraat.</p> <p>Er waren ook heel wat slachtoffers. Volgende personen verloren het leven: Wed. Fontaine-Fol, 70 jaar, Christinastraat 124 Depage Ferdinand, 9 jaar, Kaaistraat 9 Schreiber Alphonse, 51 jaar, Sint-Petrus- en Paulusplein 15 Willems Camille, 19 jaar, uit Stene.</p> <p>Acht personen werden zwaar en zesentwintig licht gewond.</p>	<p>woensdag 2 – zaterdag 5 mei</p> <p>VPTs 358</p>

²⁶ "they found "dicke Luft" (a very thick sky)"

²⁷ Nu Paster Pypestraat.

<p>Er kwamen ook bommen neer in de kazerne waar naar schatting – het exacte aantal kent niemand – minstens vier militairen omkwamen en drieëntwintig werden gewond.</p>	
<p>De laatste dagen was het fantastisch weer, nog nooit was er zoveel activiteit in de lucht. Dag en nacht wordt de stad overvlogen en worden de Duitsers verplicht hun munitievoorraad uit te putten. Gelukkig vielen er geen slachtoffers. In het begin zagen we ze graag komen want het waren de enige geallieerden die we echt konden zien. Maar sinds ze paniek en dood onder de burgers zaaien, is het enthousiasme fel geluwd.</p>	<p>zondag 6 – woensdag 9 mei</p>
<p>Vandaag 13 mei schrokken we wakker door zwaar artilleriegeschut. De schoten waren niet zo talrijk maar de explosies waardoor deuren en vensters daverden, waren erg hevig. Op hetzelfde ogenblik waren de Duitse vliegtuigen bijzonder actief boven de stad en de zee. Ik ging dadelijk naar de zeepromenade, in de overtuiging dat er iets speciaals aan de gang was. De toegang tot de promenade was echter verboden. Een schildwacht vertelde me / dat de geallieerde vloot de haven van Zeebrugge aan het beschieten was. Rond 7 uur GMT hield het schieten op.</p>	<p>donderdag 10 – zondag 13 mei</p> <p>VPTs 359</p>
<p>Deze week werden zevenenveertig geiten uit Oostende naar Snaaskerke overgebracht. De weinige melk die deze dieren nog produceren, gaat naar de bezetter en dat terwijl de eigenaars de dieren eindelijk wat jong gras zouden kunnen geven na een harde winter waarin ze met moeite hun dieren in leven wisten te houden.</p> <p>Nu de hennen opnieuw gaan leggen en ons wat eieren zouden kunnen geven, verordent de Kommandantur dat de houders van pluimvee wekelijks in totaal 2200 eieren moeten leveren aan de prijs van 15 cent het stuk.</p> <p>Voor elk ei dat niet kan worden geleverd, krijgt de stad een boete van 30 cent. Zelfs voor 50 cent kunnen wij Oostendenaars geen ei kopen. Wij moeten 60 of 70 cent het stuk neertellen. Vorige week werden 760 eieren minder geleverd waardoor de stad een boete van 228 BEF aan het been had.</p> <p>De miserie is heel groot. Niemand voelt zich goed in zijn vel, ten bewijze de scherpe gezichten en de wijd geworden kleren.</p>	<p>maandag 14 – donderdag 17 mei</p>
<p>Door mijn drukke bezigheden kon ik de voorbije dagen het dagboek niet aanvullen. Er was veel werk, maar weinig te eten. Het gevolg is duidelijk zichtbaar: mijn kleren slingeren rond mijn lichaam. Sedert tien dagen eet ik bonen en rijst in plaats van aardappelen. Brood wordt tegenwoordig gebakken van drie vierden Duitse bloem en één vierde bloem afkomstig van het Relief Fund. Voedsel is dus ons grootste probleem. Mijn geest is sterk maar fysiek voel ik me heel zwak. En ik ben verre van de enige. Wat zal er binnen twee maanden van ons geworden zijn?</p> <p>De Duitsers hebben de stad met / 30 cent beboet voor elk ei dat tekort was in de wekelijkse opeising. Nu hebben ze de boete nog verdubbeld. Daarvan moet de stad de helft verhalen op de inwoners die de te leveren hoeveelheid niet hebben gehaald. Dit wil dus zeggen dat de bezetter 15 cent per geleverd ei betaalt maar 60 cent vraagt voor elk ei dat tekort is.</p> <p>De 18de liepen twee torpedoboten zwaargehavend aan hun achterdek, de haven binnen. Het zegt veel over de dapperheid van de bemanning.</p> <p>De 20ste lag de batterij Tirpitz onder hevig geallieerd vuur.</p> <p>De heer architect Daniels werd uit huis gezet om plaats te ruimen voor een admiraal. Hij mocht geen meubilair meenemen en moest op zijn eentje op zoek naar logement. En sindsdien is dat is geen alleenstaand feit meer. Wie "God met ons" zegt en "Deutschland über alles" zingt, kan zich dit permitteren. Wie daartegen wil protesteren, mag ook maar het zet geen zoden aan de dijk.</p>	<p>vrijdag 18 – zondag 27 mei</p> <p>VPTs 360</p>
<p>In de nacht van 31 mei op 1 juni kregen we weer het bezoek van geallieerde vliegeniers. Vooral de Vuurtorenwijk had het erg te verduren: zware schade in de</p>	<p>maandag 28 mei – zondag 3 juni</p>

<p>Stokersstraat, de Avisostraat²⁸ en de Noordstraat. Er vielen verschillende gewonden en drie doden: Eugenie Watty en haar twee dochters Madeleine en Cesarine Maertens, respectievelijk 18 en 15 jaar oud. De moeder werd pas na de middag van onder het puin gehaald. De lijken waren onherkenbaar. De badinstallatie aan het strand werd opnieuw geopend. Volgende berichten²⁹ werden aangeplakt:</p> <p style="text-align: center;">Bericht</p> <p>Op vraag van de keizerlijke Kommandantur wordt ter kennis gebracht van de inwoners die logement verschaffen en van de eigenaars van meubilair en van andere voorwerpen, dat, als zij dat materiaal, in wederzijdse afspraak in bruikleen geven aan militairen, de Kommandantur niet aansprakelijk kan worden gesteld. / Enkel de Kommandantur kan reglementair voorwerpen opeisen die kunnen dienen bij het verschaffen van logement. Oostende, 30 mei 1917.</p> <p style="text-align: right;">Het Gemeentebestuur</p> <p style="text-align: center;">Bericht</p> <p>Aan de uitnodiging van het gemeentebestuur i.v.m. de opgave van het landbouwareaal zoals aangeplakt op de 19de van deze maand, werd maar door een heel klein deel van de bevolking gevolg gegeven. Wie tegen 3 juni nog geen verklaring heeft ingediend, mag zich verwachten aan zware straffen. Oostende, 27 mei 1917.</p> <p style="text-align: right;">FISCHER Kapitein ter zee</p>	<p>VPTs 361</p>
<p>In de nacht van 5 op 6 juni werden zeven bommen gedropt in de buurt van de hippodroom. Slechts één persoon werd gewond en er was weinig schade. Om halfvier in de ochtend werd de stad opgeschrikt door twee zware ontploffingen. De grond daverde en in verschillende huizen vlogen de ruiten aan diggelen. Ik haastte me naar buiten en zag dat de geallieerde vloot de dokken aan het beschieten was. Zowel de dokken als de Vuurtorenwijk waren gehuld in een dikke zwarte rook wolk afkomstig van vaten met teer door de Duitsers in de verschillende stadsdelen geplaatst en in brand gestoken. We konden onmogelijk zien waar de granaten precies waren neergekomen. De beschieting duurde een vol uur waarna honderden mensen de straat opkwamen om zich een idee te vormen van de schade. Onderweg kwamen we stadsgenoten tegen die uit huis waren gevlucht en alleen het hoogstnodige hadden meegenomen. Ik zocht mijn weg naar de vismijn³⁰ door dikke rookwolken. Twee granaten hadden aan de zuid- en de oostkant van het gebouw twee putten van 5 à 6 meter diep in de grond geslagen. De explosie had de kasseien meer dan 100 meter ver weggeslingerd./ Een andere granaat kwam terecht in de linkervleugel van het zeestation die zwaar werd beschadigd. Ik zag een stuk van de granaat die duidelijk van kaliber 30,5 of misschien nog zwaarder was. Vijf of zes tuigen waren bij laag water in het vissersdok terechtgekomen en er was slib over een grote afstand weggeslingerd. Langs de zeepromenade, vlak voor Hotel du Port, was een ander tuig ontploft dat de tramrails en de straatstenen honderden</p>	<p>maandag 4 – donderdag 7 juni</p> <p>VPTs 362</p>

²⁸ Verdwenen straat van de Vuurtorenwijk die parallel liep met de Noord- en de Stokersstraat.

²⁹ In het Frans bij VP. Ze komen niet voor in de Collectie DVR. Het tweede bericht is een reactie op een vorig bericht van het stadsbestuur van 19 mei i.v.m. de opgave van de bebouwde oppervlakte dat ontbreekt bij VP. Zie Collectie DVR 26 April – 23 Mei 1917, p. 10.

³⁰ De zogenaamde *Cierk* aan de visserskaai.

<p>meters verder had doen neerkomen.</p> <p>Ik hoorde dat een eerste granaat vlak voor het kursaal in zee was neergekomen. Een andere was op het oosterstaketsel beland en had een bres van 15 à 20 meter geslagen. Een baggerschip van de firma Smis-Valcke kreeg een voltreffer en zonk in de haven. Daarnaast lag een torpedojager voor herstelling in het droogdok dat de Duitsers hadden gebouwd. Die kreeg een voltreffer in zijn machineplaats. Een lichter en een onderzeeër die naast het droogdok lagen, werden tot zinken gebracht. Van één van de sluisdeuren was brandhout gemaakt. Een zestal granaten kwamen terecht op de maritieme werkplaatsen (dockyard) waar de helft van de machines werd vernield.</p> <p>Dat er bij zulke beschieting heel wat slachtoffers vallen, is onvermijdelijk. Afgezien daarvan, kan ik met een gerust hart schrijven dat elke Belg en elke geallieerde militair fier mag zijn op het resultaat. Na twee en half jaar bezetting, hebben de geallieerden eindelijk gerealiseerd wat ze al in het begin van de oorlog hadden moeten doen. Deze operatie met de vloot was een succes terwijl luchtaanvallen militair gezien nooit iets opleverden.</p> <p>Voor de beschieting begon, was er al een treffen tussen de geallieerde vloot en enkele destroyers / van het Oostends eskader. Daarbij ging de S.20 de dieperik in en slechts enkele matrozen konden worden gered.</p> <p>De twee burgerslachtoffers van de beschieting zijn de heer Knockaert aan boord van zijn lichter en sluiswachter Moerman die in de kelder van het zwaar verwoest zeestation om het leven kwam.</p>	<p>VPTs 363</p>
<p>Na het geweld van de voorbije dagen, is de rust teruggekeerd, alleen af en toe onderbroken door vliegeniers die waarschijnlijk het resultaat van het bombardement komen bekijken.</p> <p>Zou er geen verband zijn tussen die beschieting en het aan de gang zijnde offensief in het Ieperse? We kunnen het alleen maar hopen want iedereen wordt hier stilaan depressief.</p> <p>Het aantal gevallen van tuberculose is enorm gestegen. Wie een vriend of een kennis al een tijdje niet meer gezien heeft, schrikt zich een hoedje als hij hem opnieuw tegenkomt.</p> <p>Er is overal voedseltekort. Er is net genoeg om in leven te blijven. Vandaar dat de kleinste kwaal levensbedreigend kan zijn. De situatie is echt dramatisch. Het is nog maar de vraag of we al over het hoogtepunt zijn.</p>	<p>vrijdag 8 – maandag 11 juni</p>
<p>Door mijn drukke bezigheden kan ik niet zo vaak in mijn dagboek schrijven. Er zitten soms wel vier dagen tussen. Als ik ook deze deadline niet meer haal, komt dit door mijn fysieke en mentale toestand. Ik ben de inzinking nabij. Het tekort aan stevig voedsel, de totale afwezigheid van bemoedigend nieuws, het eentonig bestaan en mijn drukke bezigheden, hebben mij onder uitgehaald. Nog nooit voelde ik mij zo teneergedrukt als de laatste acht dagen. Kloeke voeding die mij erbovenop zou kunnen helpen, is niet meer te krijgen. Het brood is niet langer te eten en aardappelen zijn er helemaal niet meer. Rijst en bonen, bonen en rijst, / wekelijks 75 gram vlees en daarmee uit. Ik ben sterk vermagerd en ik zwem in mijn kleren. De laatste dagen zag ik het spookbeeld van de tuberculose naderen. Ik voelde me zo zwak en was kapot. Maar ondertussen is het al iets beter en ben ik ook grotendeels mijn fysieke en geestelijke problemen te boven gekomen. Maar voor hoelang?</p> <p>De bevolking leeft in grote onzekerheid want sedert de laatste beschieting van de stad is er sprake van een totale evacuatie. Na twee en half jaar ellende zullen we uiteindelijk nog verplicht worden onze laatste dierbare bezittingen achter te laten. De spanning is niet langer vol te houden. Zo kan het echt niet verder.</p> <p>Volgende berichten werden bekend gemaakt:</p>	<p>dinsdag 12 – woensdag 20 juni</p> <p>VPTs 364</p>

<p style="text-align: center;">Bekendmaking³¹</p> <p>Er wordt op de verordening van het A.O.K. 4 van 9 September 1916 gewezen, waarbij iedere in- en uitvoer van goederen zonder toelating van de Korps-Intendantur of van het in- of uitvoeramtb der O.H.L. voor het gebied van het Marinekorps verboden is.</p> <p>Met gevangenis tot 3 jaar en met geldstraf tot 50.000 Mk. of met één dezer straffen wordt bestraft, voor zooveel volgens de bestaande wetten geene strengere straf voorzien is:</p> <p>a) wie de voorgeschrevene in-en uitvoertoelating niet aanvraagt of door de bijzondere bemiddeling van aanhoorigen van het duitsch leger goederen van allen aard ontvangt;</p> <p>b) wie in de aanvraag tot toelating tot invoer of uitvoer opzettelijk of uit grove nalatigheid valsche aangiften doet.</p> <p>De poging is strafbaar. Goederen die onregelmatig ingevoerd of uit oorzaak van fout tegen de uitvoervoorschriften aangehouden zijn, kunnen aangeslagen worden, zonder in acht te nemen of een bemiddelaar in de zaak betrokken is of indien zij aan dezen toebehoren.</p> <p>Oostende, den 13. Juni 1917.</p> <p style="text-align: right;">Kommandantuur</p>	
<p style="text-align: center;">Bekendmaking³²</p> <p>De restauraties en rookerijen, evenals de andere winkels, moeten ten allen tijde hunnen boeken gereed houden, om zich over het aanschaffen en den bezitstoestand hunner voorraden aan levensmiddelen, bijzonderlijk aan vleesch, te kunnen rechtvaardigen.</p> <p>Er wordt in herinnering gebracht, dat het, als grondbeginsel, verboden is, zich tot aankoop of verkoop van waren van de bijzondere medewerking van militaire personen te bedienen.</p> <p>Overtredingen worden streng gestraft. /</p> <p style="text-align: right;">Oostende, den 12. Juni 1917. FISCHER, Kapitän zur See.</p> <p style="text-align: right;">Het Stadsbestuur</p>	VPTs 365
<p>Volgend bericht werd aan alle winkels bezorgd³³:</p> <p>Op bevel van de keizerlijke Duitse Kommandantur, brengt het stadsbestuur de handelaars in voeding ervan op de hoogte dat op alle voedingswaren uitgestald in de uitstalramen of op de markt de prijs per kg zichtbaar moet worden aangebracht.</p> <p>Op de markt mag de handel niet vóór 7u 's morgens van start gaan.</p>	donderdag 21³⁵ – woensdag 27 juni

³¹ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 29 mei – 16 juni 1917, p. 9.

³² In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 29 mei – 16 juni 1917, p. 5.

³³ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

³⁵ Zowel MS als Ts vermelden 20 juni i.p.v. 21.

<p>In de eerste vijf maanden van 1917 waren er op een totaal van 30 000 inwoners 433 overlijdens onder de burgerbevolking. Ik ben teneergedrukt en niet in staat om over al die ellende in de stad te schrijven. Wat zal er van ons geworden?</p> <p>In de vroege ochtend van de 27ste schrokken we weer wakker van oorverdovend geschut afkomstig van oorlogsbodems vóór de kust van Bredene. Ze schoten over de stad in de richting van het front.</p> <p>Rond 10 uur werd de scheepswerf opnieuw gebombardeerd door de geallieerden. Van uit brandende, met teer gevulde vaten stegen dikke rookwolken op die de stad een spookachtig uitzicht gaven. Tijdens een onderbreking van twintig minuten explodeerden tien granaten. Eén ervan kwam weer neer in de buurt van de ontschepingskaai maar veroorzaakte geen schade. Verschillende granaten boorden zich door het dak van het atelier van de scheepswerf maar niemand weet of en welke schade daar werd aangericht. Toch hebben we de indruk dat / de kanonnen van op het land schoten want aan de horizon was geen schip te bespeuren. De sirenes loeiden maar heel wat inwoners stoorden zich niet aan het bevel om binnen te blijven en werden aangehouden. Hun beurs zal er heel wat lichter door worden want de Duitsers hebben geld nodig.</p> <p>Volgend bericht³⁴ werd bekend gemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking</p> <p>De hoogstprijs voor magere melk is voor het gebied van het Marinekorps vastgesteld op:</p> <p>8 Pfennig voor 1 liter bij den voortbrenger.</p> <p>10 Pfennig voor 1 liter in den kleinhandel.</p> <p>De hoogstprijs van fr. 0,24 voor 1 liter volle melk blijft in Oostende bestaan.</p> <p>Voor het overige gelden de bepalingen der verordening over hoogste prijzen van 5 Mei 1915.</p> <p>Oostende, den 13 Juni 1917.</p> <p style="text-align: right;">FISCHER Kapitein ter zee.</p> <p>De laatste dagen werd vis ingevoerd vanuit Holland en hier verkocht aan 4 à 5 BEF de kilo.</p> <p>Vandaag kost 1kg koffie 25 BEF, 1kg cacao 50 BF, 1 kg boter (echt schaars) 20 BEF, 1 ei (ook schaars) 0,50 à 0,60 BEF. Nieuwe aardappelen werden al verkocht aan 1 à 1,25 BEF de kilo. Brood (klei!) kost momenteel 0,64 BEF de kilo.</p>	<p>VPTs 366</p>
<p>Er is hier waarschijnlijk een offensief op komst want de Duitsers zijn manschappen en materiaal aan het samentrekken in de omgeving van de stad. De bevolking is uitzinnig van schrik omdat ze vreest geëvacueerd te worden, zoals al in het Noorden van Frankrijk is gebeurd.</p>	<p>donderdag 28 – zaterdag 30 juni</p>
<p>Al acht dagen is er een grote troepenverplaatsing aan de gang via Oostende. Duizenden manschappen van verschillende regimenten zijn hier gearriveerd. Er vertrekken enorme hoeveelheden munitie naar het front /. Slierten vrachtwagens doorkruisen de stad op weg naar het station waar ze geladen worden met munitie om daarna in tegenovergestelde richting terug te keren naar het front. In de parken staan honderden paarden gestald, laadwagens en materiaal veilig verborgen onder de bomen. De aanplantingen zien af van de aanwezigheid van paarden en manschappen. Velden worden zomaar ingepalmd met enorme schade en leegplundering als gevolg. Voor het eerst sinds de bezetting begon, zijn we verplicht thuis logement aan soldaten te verschaffen. De eerste keer, nu een week geleden, kwamen ze er acht</p>	<p>zondag 1 – maandag 9 juli VPTS 367</p>

³⁴ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 29 mei – 16 juni 1917, p. 6.

ineens bij ons logeren. De dag daarna verdwenen er zes met de noorderzon. In vele straten moet elk huis aan vier tot twaalf en zelfs meer soldaten logement bieden. Iedereen ziet met angst de toekomst tegemoet. In stad is er geen vee meer over. Vandaag 9 juli hoorden we dat de bevolking van Leffinge, Zevenkote, Zande en Moere werd geëvacueerd. En wie is de volgende keer aan de beurt? Velen vragen een pas aan om Oostende te mogen verlaten. Zolang ik niet word verplicht om de stad te verlaten, blijf ik hier.

Te zien aan de hoeveelheid munitie en manschappen die hier aankomen, verwachten we in de eerstkomende dagen een groot offensief. Tenzij die hele vertoning oogverblindend is?

Wie voor de 15de van deze maand aardappelen rooit, riskeert een boete van 1000 DM. Ondertussen doen de soldaten hun best om ze 's nachts te rooien.

Volgende berichten werden bekend gemaakt:

Bekendmaking³⁶

De inwoners, bij dewelke soldaten gehuisvest zijn, moeten, in elk geval, zorgen dat deze in luchtige en gezonde kamers ondergebracht worden en over zacht slaapgerief beschikken.

De noodige tafels en stoelen moeten te hunner beschikking gesteld worden en de woonplaatsen voortdurend door het huispersoneel rein gehouden worden.

Overtredingen worden bestraft.

Oostende, den 3 Juli 1917.

FISCHER
Kapitein ter zee. /

VPTs 368

Bevel³⁷

houdende oplegging van een krijgsbelasting.

Onder opheffing van het bevel van 20 November 1916 (Wet- en Verordeningsblad voor de bezette streken van België, Nr 279 van 21 November 1916), wordt, overeenkomstig art. 49 der Haagsche overeenkomst betreffende de regeling der wetten en gebruiken van den oorlog te lande, de Belgische bevolking hierbij tot nader bericht, als bijdrage tot de onderhoudskosten van het leger en het bestuur in het bezet gebied een krijgsbelasting ten bedrage van zestig miljoen frank per maand opgelegd.

De 9 provincies van België zullen zich de noodige bedragen aanschaffen door middel van leeningen. De keizerlijke Kommissaris-generaal voor de banken (Generalkommissar für die Banken) in België bepaalt vorm en inhoud van de door de provincies uit te geven schuldbrieven.

De betaling van de eerste storting moet ten laatste op 15 Juni 1917, die der volgende telkens ten laatste op den 10ⁿ van elke maand geschieden, aan de "Feldkriegskasse (Kas van het veldleger) des kaiserlichen Generalgouvernements" te Brussel. De keizerlijke Kommissaris-generaal voor de banken in België is bevoegd te bepalen, tot welke bedragen de maandelijksche stortingen telkens in marken of in franken aan de "Feldkriegskasse" moeten worden overgemaakt.

³⁶ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 16 juni – 9 juli 1917, p. 8.

³⁷ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 25 mei – 28 mei 1917, p. 2.

<p>Brussel, den 21 Mei 1917.</p> <p style="text-align: right;">Der Generalgouverneur in Belgien, Freiherr von FALKENHUSEN</p> <p>Het bovenstaande bevel wordt voor het Belgische Operatie- en Etappengebied in werking gesteld.</p> <p>Großes Hauptquartier, den 25. Mei 1917.</p> <p style="text-align: right;">Der Generalquartiermeister, HAHNDORFF.</p> <p>Wanneer het gaat over hun eigen voordeel, is de Conventie van Den Haag niet langer een snipper papier.</p>	
<p>Het lang verwachte offensief vond plaats in de nacht van 9 op 10 juli. Omdat de wind uit het Noordwesten kwam, hoorden we in de voorbereidingsfase de artillerie niet. Het offensief ging gepaard met heel wat groteske propaganda. Een Duits verslag had het over 1400 yards loopgraven van 300 yards diep, 800 krijgsgevangenen en 40 buitgemaakte machinegeweren. Toen het offensief voorbij was, kwam al het materiaal terug (kanonnen, mortieren, munitie) van het front. / Van al de militairen die de laatste dagen werden ingekwartierd bij de burgers, zijn er enkelen naar het front vertrokken. Daags voor het offensief verlieten de meesten Oostende, blijkbaar richting Rusland. Momenteel ligt het klein stukje front dat de Duitsers op 10 juli op de geallieerden veroverd hebben, onder hevig vuur van de Britse artillerie. De verovering van dat lapje grond kostte de Duitsers veel mensenlevens en het zal hen nu evenveel mensenlevens kosten om het te verdedigen. De ongerustheid onder de bevolking houdt aan. De geruchten over een evacuatie van de stad maakt de bewoners achterdochtig. Vanuit Stene en Leffinge werden al twee à driehonderd inwoners naar Beernem overgebracht. Ook een aantal priesters uit Oostende werden op bevel van de Kommandantur naar Beernem verbannen. Achteraf vroeg de Kommandantur volgende gegevens op aan het stadsbestuur:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) van alle Britse en Franse eigendommen in de stad (werd al eens opgevraagd); 2) de namen van de industriëlen, handelaars, enz. die mannen of vrouwen tussen de 16 en 60 jaar tewerkstellen, met vermelding van de naam en het adres van de werknemers; 3) lijsten van de geestelijken (zowel mannen als vrouwen) die nog in Oostende verblijven. <p>De inwoners van Stene en Leffinge die werden uitgewezen, kregen drie dagen de tijd om zich klaar te maken. Iedereen mocht meenemen wat hij kon dragen. Van hun resterende bezittingen (huis, meubels, enz.) werd een inventaris opgemaakt. Matrassen, kleren, linnen, wol, enz. konden ze aan de Duitse overheid te koop aanbieden tegen vergoeding in klinkende munt. Je kunt raden waarom de Duitsers die goederen gaan opkopen. En ook uit de opbrengst van de achtergelaten akkers gaan ze nog voordeel halen. De koperen dakbedekking van het kursaal / werd nu ook verwijderd. Volgende berichten werden aangeplakt:</p> <p style="text-align: center;">Bericht³⁸</p> <p>Bij verordening van 5 juli laatst, moet elk verhuis naar buurgemeenten en zelfs binnen de stad, goedgekeurd worden door de Kommandantur.</p> <p style="text-align: right;">Het Stadsbestuur.</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking³⁹</p>	<p>dinsdag 10 – woensdag 18 juli</p> <p>VPTs 369</p> <p>VPTs 370</p>

³⁸ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

³⁹ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 14 juli – 17 augustus 1917, p. 4.

<p>De handel in koperen leidingsringen van granaten, evenals in andere koper of geelkoperdelen van schietvoorraad wordt hierdoor verboden. In het bijzonder worden ook de aan- en verkoop van versieringsvoorwerpen uit bovenstaande materialen verboden. Oostende, den 11 Juli 1917.</p> <p style="text-align: right;">FISCHER, Kapitein ter zee.</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking⁴⁰</p> <p>Het is aan alle inwoners verboden van duitsche soldaten gelijk welk voorwerp te koopen. Bijzonder zwaar wordt de aankoop gestraft van levensmiddelen, kledingstukken en militaire uitrustingsstukken, zoals zandzakken, enz. Oostende, den 8 Juli 1917.</p> <p style="text-align: right;">Kommandantur, get. FISCHER Kapitein ter zee.</p>	
<p>Sedert het fameuze Duits offensief van 9 en 10 juli werden al driehonderd Duitsers begraven op het nieuw kerkhof. Er liggen daar nu meer dan tweeduizend Duitse gesneuvelden. De twaalf Oostendse geestelijken die door de Kommandantur verplicht werden Oostende te verlaten, kwamen op 22 juli terug uit hun ballingsoord. Ondertussen ontving de Kommandantur een lijst met namen van ca 260 geestelijken die momenteel in Oostende verblijven. Tegen 14 augustus moet de stad 19 000 kg nieuwe aardappelen leveren. Zolang dat niet is gebeurd, blijft de hele oogst geconfisqueerd. De laatste dagen moesten we een nieuwe klap incasseren: de Duitse opmars aan het Russisch front terwijl de interne toestand in Duitsland danig is verslechterd. / Dit heeft veel mensen in verwarring gebracht. Met een tussentijd van één à twee weken, ontvangen we vanuit Holland brood voor onze bevolking. En of de inwoners daarmee tevreden zijn! We krijgen ook verse vis uit Holland maar niet zo vaak. De 25ste was er 's morgens alarm en niemand mocht de straat op. Na één uur werd het afgeblazen. Sinds het Duits offensief in Lombardzijde de 10de van deze maand wordt aan dat front een artillerieartilleriegevecht geleverd zoals we het nog nooit hebben meegemaakt. Volgens Duitse soldaten is dit gevecht zelfs niet te vergelijken met wat voorafging aan het offensief aan de Somme. Naar diezelfde soldaten beweren, zal het front in Vlaanderen heel binnenkort het toneel worden van tragische gebeurtenissen.</p>	<p>donderdag 19 – vrijdag 27 juli</p> <p>VPTs 371</p>
<p>Door de veralgemening van de brieftaks zijn alle administratieve brieven of documenten voortaan niet langer portvrij. Ook voor een pas moet nu worden betaald. De bezetter wil uit alles geld slaan. De stad moet 13 000 kg hooi leveren. Alle omliggende velden zijn al eerder ingenomen voor hun paarden en de Duitsers hebben reeds al het gras gemaaid. De stad beschikt alleen over openbare squares en parken. Die zijn ook afgegraasd toen grote contigenten troepen hier kampeerden vlak voor het offensief van 10 juli laatstleden. Er werd een nieuwe lijst opgevraagd van de vluchtelingen die in Oostende verblijven alsook een lijst van de ...⁴¹ die er nog in de stad zijn.</p>	<p>zaterdag 28 juli – woensdag 1 augustus</p>

⁴⁰ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 16 juni – 9 juli 1917, p. 13.

⁴¹ *Auvills* in Ts? De typist nam gewoon over wat hij meende te lezen in het Ms.

<p>Het artilleriegeschut duurde tot vandaag 29 juli om 8u GMT. / Toen hield het plots op en iedereen dacht dat het offensief van start was gegaan. Maar dat offensief bleef uit. Tot de 31ste van deze maand toen, althans volgens het Duits legercommando, het Brits offensief tussen Diksmuide en de Leie was begonnen.</p> <p>Vandaag 1 augustus regende het de hele dag pijpenstelen. Terwijl ik dit neerschrijf, zijn de kanonnen weer hard aan het schieten na een onderbreking van twee of drie dagen.</p> <p>Volgend bericht werd bekendgemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Verordening⁴²</p> <p>Meermalen zijn in het legergebied reisduiven door middel van valschermen uit vliegtuigen gedaald.</p> <p>Iedereen die zulk een valscherms met mandje ziet of van zijn dalen hoort, is verplicht, zonder uitstel het naaste Deutsche militaire bestuur ervan te verwittigen. De gevonden voorwerpen moeten onder bewaking aan de plaats zelf gelaten worden tot de aankomst van het militaire bestuur.</p> <p>Het is verboden de voorwerpen eenigszins te veranderen, inzonderheid het mandje te openen, de duif eruit te nemen of eruit te laten, soms bijgevoegde papieren of voorwerpen weg te nemen of te vernietigen.</p> <p>Overtredingen van dit verbod worden met gevangenis niet onder 1 jaar gestraft, voor zoover er volgens de bestaande wetten niet hoogere straffen toepasselijk zijn.</p> <p>A.H.Q. den 9⁴³ Juli 1917.</p> <p style="text-align: right;">Der Oberbefehlshaber, SIXT VON ARMIN, General der Infanterie.</p>	VPTs 372
<p>Het is nu al drie jaar geleden dat Wilhelm II zijn Hunnen over Europa uitzond om overal ellende en verwoesting teweeg te brengen. Het uur van de verlossing is nog altijd niet aangebroken maar we moeten geduldig zijn. Al drie jaar! Hoe lachwekkend lijkt alles wat tot nu toe over de oorlog werd verteld of voorspeld. Vele van die verhalen konden uit "Duizend en één nacht" komen. Moge de laatste oorlogsnacht ook niet meer ver af zijn!</p> <p>Onze geallieerden hebben geen geluk met hun offensief in Vlaanderen. Ze hebben het nochtans lang voorbereid. Keizer Wilhelm zegt dat hij tevreden is maar generaal Haigh is dat ook, als we de kranten mogen geloven. En die generaal / zal nog wel de gelegenheid krijgen om Wilhelm voldoening te schenken.</p> <p>Het weer was absoluut niet ideaal voor een militair offensief. Het regende onophoudelijk en op 9 juli kwam een dikke mist opsteken. Maar de geallieerden lieten zich niet van streek brengen.</p> <p>Er werd een nieuw bericht angeplakt i.v.m. de opeising van koper en andere metalen. Alles wat ze ons de eerste keer lieten houden, pakken ze ons nu toch af. Deze keer is de stad belast met het inzamelen. Het bericht werd maar op zes plaatsen angeplakt omdat de Duitse overheid beducht is voor negatieve "publiciteit" in het buitenland. Door het gebrek aan koper en metaal zit de Belgische nijverheid volledig aan de grond. De Duitse laarzen wegen zwaar op de Belgische schouders!</p> <p>Volgende berichten werden bekend gemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Verordening⁴⁴</p> <p>Met het oog op het beginsel, de verzorging der stad- en landbevolking in 't gebied van het 4e leger door middel van de voortbrengsels van 't land</p>	<p>donderdag 2 – dinsdag 7 augustus</p> <p>VPTs 373</p>

⁴² In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 16 juni – 9 juli 1917, p. 16.

⁴³ 4 Juli in Ts. In Ms onduidelijk: 4 of 9? Bij DVR 9 juli.

⁴⁴ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 16 juni – 9 juli 1917, p. 7.

gelijkmatig te verzekeren en de voorraden, welke de eigene behoeften der bevolking te boven gaan, tegen onmiddellijke contante betaling nuttig te gebruiken, wordt er bestemd als volgt:

1. De oogst van dit jaar wordt in beslag genomen. Dit slaat op alle soorten van graan en peulvruchten alsmede stroo, hooi van 1e en 2e snede, klaver en Luzernklaverhooi, aardappelen, suikerbeeten, raapzaad en raap, vlas, hennep, suikerij en tabak.

2. Het is verboden voortbrengsels des oogst van dit jaar te koopen en te verkoopen of te vervoeren, kort er eenigzins over te beschikken.

Inzonderheid is het voederen met broodgraan op ten strengste verboden.

Uitzonderingen zijn alleen met goedkeuring der Orts- of

Etappenkommandantur toegelaten.

Alleen het vervoer van den akker naar de schuur, tot het dorschen, naar de bewaarplaatsen en magazijnen is toegelaten.

3. De oogst moet door de landbouwers zorgvuldig ingeogst, bewaard en zoo spoedig mogelijk tot zijne doelmatige bestemming gebracht worden.

De burgemeesters, hunne plaatsvervangers en de politie moeten het oog op den oogst houden en zijn voor zorgvuldige inoogsting en bewaring der voortbrengsels verantwoordelijk.

4. Betreffende het uitdorschen, gebruiken en bewaren der voortbrengsels enz. zullen de Groepenkommandos betrekkelijk de Etappen Inspektion nadere bestemmingen uitvaardigen.

5. Ten einde de graanoogst spoediger te verkrijgen, wordt er voor de aflevering van rogge, tarwe en haver des nieuwen oogst tot 15 September 1917 eene dorsch-premie / van 4,- fr per 100 kilos bepaald.

6. Overtredingen dezer verordening of der schikkingen, welke op grond ervan door de Kommando overheden genomen zijn, zullen met ten hoogste 10.000 mark geldboete of met gevangenis tot 3 jaar gestraft worden, ook kunnen beide straffen tegelijk toegepast en de in strijd met bovenstaande bestemmingen gebruikte waren verbeurd verklaard worden. Zijn bevoegd de Deutsche militaire rechtbanken en militaire besturen.

A.H.Q., den 22 Juni 1917.

Der Oberbefehlshaber,
SIXT von ARMIN,
General der Infanterie.

Vaststelling van den Oogst.⁴⁵

Ingevolge de uitvoeringsbepalingen, die door plakbrief van 21 Juli 1917 ter kennis van het publiek gebracht werden, zijn alle belanghebbenden verplicht de opgave te doen nopens den oogst van 1917.

Deze opgaven moeten bevatten:

- 1) Oppervlakte die in 1917 bezaaid of beplant werden voor elke vrucht;
- 2) Vermoedelijke opbrengst;
- 3) Oppervlakten die voor 1918 zullen bezaaid of beplant worden.

De belanghebbenden worden hierbij uitgenoodigd de vereischte verklaringen te komen doen in het middenbureel van politie op 10en en

VPTs 374

⁴⁵ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 4 juli – 17 augustus 1917, p. 15.

<p>11en Oogst 1917, van 9 tot 11 en van 2 tot 5 uur. Oostende, den 6 Oogst 1917.</p> <p style="text-align: right;">Het Oogstcomiteit.</p>	
<p>De 10de, om kwart voor elf Duitse tijd, landden er in Oostende weer zes of zeven granaten. Niemand weet precies of ze van op land of van op zee waren afgevuurd. Na de eerste ontploffing, maande de politie de burgers aan om binnen te blijven. De vaten met teer werden onmiddellijk aangestoken zodat een dikke laag rook de stad vanuit de lucht onzichtbaar maakte. Na een half uur werd het alarm afgeblazen en kon het gewone leven hernemen.</p> <p>Sommige granaten waren rond de haveningang ontploft en andere in de duinen. Er waren geen burgerslachtoffers te betreuren en geen enkel eigendom werd geraakt. Ik denk dat die granaten werden afgevuurd om bepaalde plaatsen te markeren⁴⁶ die later zullen worden gebombardeerd.</p> <p>De bevolking zit zonder aardappelen. Er werd per hoofd tweekeer één kilo verdeeld en daarna niets meer. / Officieel is de nieuwe oogst nog niet begonnen maar de helft is al gerooid door de soldaten. Er werden maar 13 à 14 000 kg van de voorziene 19 065 geleverd aan de bezetter en er is nog altijd geen vergunning om de bevolking met nieuwe aardappelen te bevoorraden. Ondertussen beseffen de mensen die al nieuwe aardappelen hebben maar al te goed de prijs die ze ervoor betaald hebben. Persoonlijk betaalde ik ze 0,5 BEF de kilo. En sommigen telden tot 1,25 BEF neer. De nieuwe oogst aardappelen is al zo goed als voorbij, de winterbevoorrading van de bevolking zal moeilijk worden.</p> <p>De gietende regen van de laatste dagen is een ramp voor de oogst en voor de krijgsverrichtingen. Die laatste gaan gewoon door hoewel de weergoden⁴⁷ de geallieerden niet gunstig gezind zijn. Ondanks het oorverdovend artilleriegeschut, bemerken we geen ongewone troepenbewegingen.</p> <p>Het stadsbestuur moet honderdduizend BEF vooraf betalen als waarborg voor de winterlevering van kolen aan de burgerbevolking. Als dit niet lukt, zit de bevolking straks zonder kolen en krijgt de stad er een boete bovenop. Dit is de manier waarop de Duitsers aan cash geld komen om de oorlog verder te zetten. Naast het aanslaan van voedingsmiddelen, zijn ze geroutineerd in het verzamelen van geld. Daarvoor zijn alle trucs goed. En die vallen heus niet altijd binnen de wettelijkheid.</p>	<p>woensdag 8 – dinsdag 14 augustus</p> <p>VPTs 375</p>
<p>Op het dak van het kursaal werd alle koper verwijderd. De Duitsers willen ook nog de koperen balustrade en andere siervoorwerpen uit de speelzaal en uit andere / chique gebouwen. Van de koninklijke gaanderijen, de brandweer en tal van andere gebouwen is het koper ook al weg.</p> <p>Tijdens de eerste twee dagen van de actie werd 11 kg opgehaald. Hierna volgt de proclamatie van het stadsbestuur zoals opgelegd door de Kommandantur:</p> <p style="text-align: center;">Stad Oostende⁴⁸ Belangrijk Bericht</p> <p>Bij toepassing van art. 4 van de ordonnantie van 7 juli 1917 worden de belanghebbende ervan op de hoogte gebracht dat het stadsbestuur zal overgaan tot het in ontvangst nemen van de in "Sparmetalle"⁴⁹ vervaardigde voorwerpen in de Stedelijke Middelbare School voor Meisjes aan de Groentenmarkt en dit van 16 tot 25 augustus 1917, telkens van 9 tot 12 en van 3 tot 7 uur.</p> <p>Oostende, 13 augustus 1917.</p> <p style="text-align: right;">Het Stadsbestuur.</p>	<p>woensdag 15 – maandag 20 augustus</p> <p>VPTs 376</p>

⁴⁶ Ms : *to recuperate* ; Ts : *to point*.

⁴⁷ Ms en Ts : *celest. Celestial* ? De weergoden ?

⁴⁸ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

⁴⁹ Messing.

<p>Deze keer is het dus het stadsbestuur dat belast wordt met het inzamelen van metaal en het afleveren van ontvangstbewijzen. Tot nu toe werd het ingezameld metaal niet vergoed. Misschien heeft nog niemand daarom gevraagd.</p> <p>Voor het eerst in lange tijd mogen de inwoners de zeepromenade weer op, vanaf de haven tot in Mariakerke. Op die wandeling kon ik een blik werpen op het Palace Hotel dat nu dienst doet als paardenstal. En één van de terrassen aan de zeezijde is een kippenren geworden.</p> <p>In de nacht van de 15de op de 16de lieten vliegeniers enkele bommen neer. Eén van de kleine torpedoboten, die met nummer 8, werd in de haven tot zinken gebracht. Verschillende woningen werden geraakt alsook de kerk van Sas-Slijkens.</p> <p>Zoals ik hierboven al vermeldde, hebben de Duitsers 13 000 kg hooi opgeëist. Het stadsbestuur antwoordde dat het zo'n grote hoeveelheid niet kon leveren. Naar we van de Kommandantur hoorden, waren er op het ogenblik dat de Duitsers hun aanval op Lombardzijde voorbereidden, niet minder dan zeventuizend paarden in Oostende die er al het gras hebben afgegraasd. De Kommandantur heeft daar toch rekening mee gehouden / en laten weten dat de 13 000 kg hooi nu niet moest worden geleverd maar bovenop de volgende opeising zou komen.</p> <p>Het aantal Duitse militairen dat dagelijks op het nieuw kerkhof ter aarde wordt besteld, is al tot twintig opgelopen. Er liggen daar nu al elfhonderd militairen begraven.</p> <p>Vandaag 20 augustus beval de Kommandantur het stadsbestuur alle administratieve registers klaar te houden voor een snelle overbrenging naar Brugge voor het geval de stad gedeeltelijk zou worden geëvacueerd als gevolg van de geallieerde druk aan het IJzerfront.</p> <p>Volgend bericht⁵⁰ werd bekendgemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Kinderen</p> <p>Het is aan de kinderen ten strengste verboden zich achter aan de wagens of de autos te hangen.</p> <p>Alle militairen en veldgendarmen zijn aangewezen om tegenhandelingen aan te klagen.</p> <p>Benevens de kinderen worden ook de ouders bestraft.</p> <p>Oostende, den 17 Oogst 1917.</p> <p style="text-align: right;">Kommandantur, MOST.</p>	<p>VPTs 377</p>
<p>Op 21 augustus waren er kort voor de middag hevige ontploffingen. We zijn hieraan ondertussen gewend geraakt. Zo goed zelfs dat we al kunnen onderscheiden uit welke hoek het gevaar komt. Er kwamen zeven tuigen neer op het strand en in het water vlak voor de hotels Continental en Littoral. De sirenes loeiden en in een mum van tijd zat de stad achter een rookgordijn door de wind in oostelijke richting gedreven. Een half uur later hernam het gewone leven.</p> <p>Was die aanval bedoeld als een eerste verwittiging voor Oostende? Was het een geallieerde verkenningsvlucht voor het geval het offensief aan de IJzer zou mislukken? Allemaal veronderstellingen, geen enkele zekerheid!</p> <p>Al enkele dagen zijn luchtgevechten tussen dozijnen vliegtuigen boven Oostende / en de buitenwijken normaal geworden. Vaak stortte daarbij een geallieerd toestel naar beneden. Die luchtgevechten waren niet zonder emoties op te wekken. Bij vele mensen staan de zenuwen gespannen.</p> <p>Winkeliers, handelaars en nog anderen kregen de tijd tot de 28ste van deze maand om hun typmachines aan te geven. De dag waarop de bezetter de stad zal verlaten,</p>	<p>Dinsdag 21 – zondag 26 augustus</p> <p>VPTs 378</p>

⁵⁰ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 4 juli – 17 augustus 1917, p. 16.

<p>zal het hem geen moeite kosten om het weinige dat ons nog rest, af te pakken⁵¹. Vrijheid! Wat verlang ik naar het moment dat we weer vrij zullen zijn. Het menselijk organisme wordt zwaar op de proef gesteld. Gelukkig zij die de bevrijding zullen zien en die de malaria die we “oorlog” noemen, zullen overleven want we zijn allemaal nog slechts de schaduw van wat we ooit geweest zijn. We zullen proberen het te overleven⁵².</p> <p>Volgend bericht⁵³ werd bekend gemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Stad Oostende - Aangifte van het vee</p> <p>De bevolking wordt ervan in kennis gesteld dat de maandelijkse aangifte van vee, paarden, muilezels, ezels, koeien, varkens, schapen, geiten, gevogelte, wol en leer moet gebeuren ten stadhuize op 1 september a.s., van 9 uur tot 's middags en van 2 tot 6 uur in de namiddag en op 2 september van 9 uur tot 's middags.</p> <p>Elke aangever moet zijn speciale lijst van de maand augustus bij hebben. Oostende, 21 augustus 1917.</p> <p style="text-align: right;">Het Stadsbestuur.</p> <p>Woensdag de 22ste waren twee bommen neergekomen in het Maria-Hendrikapark. Eén ervan was niet ontploft en werd onder toezicht van een Duits officier opgegraven en weggevoerd door een werkman. Het ander projectiel was te zwaar om te worden uitgegraven. Vier zeesoldaten kwamen donderdagochtend het tuig van naderbij bekijken. / Opeens begon de schroef te draaien en weg waren de vier soldaten. De volgende dag kwamen ze terug met een lont van 6 à 8 meter waarmee ze de bom tot ontploffing zouden brengen. Ze namen alle mogelijke voorzorgsmaatregelen en na een zekere tijd hoorden we een verschrikkelijke ontploffing. De sirenes loeiden en op geen tijd was de stad in rook gehuld. Hoewel de bom niet was ontploft bij het neerkomen, kan men toch niet concluderen dat hij volledig nutteloos is geweest. De Duitsers werd een loer gedraaid tot groot genoegen van de burgerbevolking.</p>	<p>VPTs 379</p>
<p>De laatste tijd worden hier veel mensen uit de omgeving van Brugge door de Duitsers tewerkgesteld voor het uitvoeren van verdedigingswerken aan het front en langs de kust. Eén van hen is ridder de Schietere de Loppem.</p> <p>Iemand die een pasje had gekregen om naar Blankenberge te gaan, vertelde mij dat een aantal mensen daar weigerden te werken voor de bezetter. Ze werden onder bewaking samengedreven in de buurt van het station waar ze van 7 uur 's morgens tot 6 uur 's avonds in volle zon bleven staan zonder eten. Om 6 uur werden ze in barakken ondergebracht, nog steeds zonder eten. Tegen de middag van de daaropvolgende dag gaven ze hun verzet op en togen aan het werk. Wat honger toch vermag!</p> <p>De Kommandantur riep een aantal inwoners op hun “werkkaart” te komen afhalen. Allen zijn slager of handelaar. Daarmee beginnen ze nu ook hier met wat ze al heel lang doen in andere plaatsen, de burgerij aan het werk zetten. Alweer nieuwe ellende voor de bevolking. /</p> <p>Vandaag 4 september werd de stad opnieuw gebombardeerd door geallieerde vliegtuigen. Om 5 uur GMT schoot de batterij Tirpitz in gang. De materiële schade valt mee maar drie Belgische werklui uit de groep van Brugge lieten het leven. Alle tuigen explodeerden op het grondgebied van Stene. 's Middags om kwart over één werd de stad opnieuw beschoten, deze keer zowel aan de haven als in het Westerkwartier. Er</p>	<p>maandag 27 augustus – dinsdag 4 september</p> <p>VPTs 380</p>

⁵¹ Onlogische constructies: Ms: “[...] a simple order shall be insufficient to move the little which until yet, has still a likeness whit what seems freedom”; Ts: “[...] a simple order shall be sufficient tot remove the little, which until yet, has still a likeness to what seems freedom”.

⁵² Ms: « The trial is still going on » ; Ts: « The trial is still continuing ». Trial: to try ? Wat bedoelt VP precies ?

⁵³ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

<p>viel nog een dodelijk slachtoffer en acht personen liepen verwondingen op. Achttien paarden en één koe werden gedood. De schade bleef al bij al beperkt. Vandaag lazen we in de Belgischer Kurier dat de Duitsers Riga hebben veroverd en dat het 12de Russisch leger in volle aftocht is.</p>	
<p>Op 5 september⁵⁴ was het Duits afweergeschut de hele dag in de weer nadat geallieerde vliegtuigen de stad met granaten hadden bestookt. Soms cirkelden ze met vijf tegelijk boven de plaats waar gisteren de granaten waren ontploft. Om 18.15 uur verwittigde een zware ontploffing ons - we zijn dat intussen gewoon - dat de stad weer onder geallieerd vuur lag. Kort daarop volgden een tweede, een derde ... een twintigste ontploffing. Er waren al een aantal granaten ontploft vooraleer de rookschermen de stad in een mum van tijd onder een zwarte rookwolk deden verdwijnen. Het werd volledig donker waardoor we nauwelijks nog konden ademen. Dikke zwarte vlokken bedekten het gezicht van zij die zich buiten waagden. Om één of andere reden ging de sirene niet af maar, omdat er met een tussentijd van acht à tien minuten een ontploffing kwam, wist iedereen dat het gevaar zeker nog niet geweken was. Heel vlug hoorde ik dat de geallieerden de scheepswerven en het station Oostende-Stad hadden bestookt. In de Constantinopelstraat⁵⁵ was een granaat ontploft. Na het bombardement, ging ik daar een kijkje nemen en ik / hoorde dat vier inwoners gedood en twintig gewond waren. De granaat had het huisnummer 24 geraakt. De luchtverplaatsing had ook de aanpalende huizen vernield en er lagen nog slachtoffers onder het puin. Pas laat de volgende ochtend werden nog twee lichamen van onder het puin gehaald. Om 16 uur werd er nog een kind van drie jaar levend en ongedeerd uit gehaald. Terstond werd het omringd door wel honderd "verpleegsters". De balans: zeven doden, negen zwaar en zevenentwintig licht gewonden. Er explodeerde ook een granaat in het Zeestation en meerdere granaten bij de scheepswerven waar veel schade is. Enkele kwamen ook terecht op de oude opslagplaatsen van de stad langs de Brandariskaai. Aan de scheepshelling (slipway) sloeg een granaat een gat van twee meter diep. Ook het station Oostende-Stad en het Westerkwartier kregen hun deel. Als we zien waar de verschillende granaten neer kwamen, kan het bijna niet anders dan dat ze in rechte lijn vanuit Nieuwpoort werden afgevuurd.</p>	<p>woensdag 5 september</p> <p>VPTs 381</p>
<p>De Duitsers hebben naamlijsten opgehangen van de slachtoffers van het laatste bombardement, met vermelding van adres en leeftijd. Wat een stomiteit om adres van de slachtoffers en het aantal huizen dat werd vernield bekend te maken! Als zo'n bericht in handen van de geallieerden valt, zullen ze bij een volgende beschieting hun kanonnen nauwkeuriger kunnen richten⁵⁶. Als binnen enkele dagen / dezelfde plaats weer beschoten wordt, dan hebben de Duitsers dat alleen aan zichzelf te danken.</p>	<p>donderdag 6 – woensdag 12 september</p> <p>VPTs 382</p>
<p>De Duitsers hebben verordend dat alle kerken en kapellen ten Westen van de lijn Oostende – Snaaskerke – Gistel hun klokken moeten afstaan. Ook alle koperen voorwerpen voor de eredienst moeten naar Duitsland. Bij de laatste opeising van koper en ander metaal heeft de bevolking slechts 350 kg ingeleverd. De Duitsers zijn ongetwijfeld ontgoocheld omdat ze opnieuw een grote hoeveelheid verwachtten. Het ingeleverde metaal bevindt zich voorlopig nog altijd hier. We zijn benieuwd wat ermee zal gebeuren. Een inlevering van waterketels leverde er maar een twintigtal op⁵⁷. Voor de rest blijven we verstoken van heel wat voedingswaren. Fruit, aardappelen en andere landbouwproducten zijn niet meer te krijgen. Maar de Duitsers drijven er wel</p>	<p>donderdag 13 – woensdag 19 september</p>

⁵⁴ Zowel het Ms als het TS vermelden « 5 en 6 september ». We noteren enkel « 5 september » omdat het hier uitsluitend over gebeurtenissen van die dag gaat. Volgend onderdeel behandelt dan de dagen van 6 tot 12 september.

⁵⁵ Nu Ieperstraat.

⁵⁶ Die zin luidt anders in het Ms : « According to this, the Allies, who are presently already informed of this (by German newspapers or otherwise) shall have no difficulties in finding a 50 meters more to the right exactly the good-station (goederenstation) where the German proviand is situated. If within a few days they receive an iron welcome in this spot, it may be said they ought it to their own ».

⁵⁷ Ms remitted ; Ts : delivered.

<p>op grote schaal handel mee. “Alles voor ons, niets voor de Belgen”, is het orderwoord. Dagelijks zien we vrachtwagens voorbijrijden volgeladen met aardappelen en groenten op weg naar het treinstation. Wij kunnen daar alleen maar van dromen.</p> <p>Onze werklui moeten voor hen werken voor een belachelijk dagloon van 2,81 BEF. De heer Ch. Vandevoorde, getrouwd en vader van acht kinderen, ontving 19,70 BEF voor zeven dagen arbeid. Daarmee sterf je niet van de honger, het verlengt alleen de doodstrijd.</p> <p>Vandaag 19 september cirkelde een “Duits” vliegtuig ongeveer een halfuur op 150 meter boven de stad. Plots realiseerden de Duitsers dat er een geallieerde piloot achter het stuur zat. Kanonnen en machinegeweren schoten in gang. Te laat, de vogel was gaan vliegen. /</p> <p>Sedert het Duits offensief in Lombardzijde in juli, moeten we voor korte periodes thuis onderdak verlenen aan soldaten van verschillende regimenten. Momenteel logeert de kleermaker van de Duitse officieren bij ons. Maar hij zal niet lang blijven want binnenkort moet hij naar Brugge.</p> <p>Vandaag kost boter 22 BEF de kilo. Een ei kost 0,70 Bef het stuk. Voor koffie vraagt men 50 à 60 BEF en voor cacao 75 BEF de kilo. Een paar schoenen kost 75 BEF en een pak tussen de 150 en de 170 BEF.</p>	<p>VPTs 383</p>
<p>Ik ontmoette iemand die als bediende werkt in één van de grootste hotels van de zeepromenade. Hij zegt dat de hotels in erbarmelijke staat verkeren. Van gordijnen hebben de soldaten plunje gemaakt. Van deuren en van panelen van kasten werden grote kisten vervaardigd om te dienen voor voedseltransport naar Duitsland. Elektrische en gasarmaturen werden afgerukt, heel wat deuren zijn opengebrouwen. Sommige van die hotels kunnen nog het best vergeleken worden met stallingen. Het dagelijks rantsoen aardappelen per hoofd werd verlaagd van 200 gr tot 100 gr. Waarom geven ze nog zo’n aalmoes? Zouden ze ons niet beter gewoon van honger laten omkomen? Dat zou toch eenvoudiger zijn. Maar we gaan dat maar niet voorzeggen, want als het in hun kraam past, gaan ze het nog uitvoeren ook.</p> <p>Op 22 september om halfnacht ‘s morgens hebben de geallieerden nog eens de stad onder vuur genomen. Er vielen een dertigtal granaten met desastreuze gevolgen: zeven doden en vijftientig zwaar en licht gewonden. De zeven doden vielen bij het verlaten / van de Sint-Petrus en Pauluskerk waar een granaat rechts van het portaal is ontploft. Heel de ingang is vernield, bijna alle brandramen zijn kapot en we schatten de schade aan de kerk op zo’n kwart miljoen BEF. Vóór de kerk is een tweede granaat ontploft die een put van bijna vijf meter diep in het kerkplein heeft geslagen. Een andere granaat ontplofte op de visserskaai en nog een andere in het eerste handelsdok alwaar de kaaimuur werd beschadigd⁵⁸. Op de zeepromenade werden twee chique villa’s – gelegen naast deze van baron Empain – met de grond gelijk gemaakt. Verder zijn er nog granaten ontploft in de Kleine Kaaistraat⁵⁹ waar drie onbewoonde woningen werden verwoest. In de Kerkstraat werden verschillende huizen zwaar beschadigd alsook de winkel “Het Molentje” in de Kapellestraat. Verschillende granaten zijn ontploft in het dok achter de scheepswerven. Twee droge dokken werden totaal vernield en zijn gezonken. Het gerucht gaat dat de Duitsers van plan zijn deze locatie te verlaten en de werf terug op te bouwen naast de slipway van de heer Smis.</p> <p>Op zondagmorgen 23 september verschenen boven de stad twee vliegtuigen die door Duitse artilleristen werden verwelkomd. Terwijl ze boven de batterij Tirpitz (ook Hamilton genoemd) zweefden, hoorden we het fluitend geluid van twee bommen. We hoorden in de verte een doffe ontploffing. In de Koningstraat explodeerden ook twee tuigen, één in de buurt van de Parijsstraat waar twee vrouwen licht gewond</p>	<p>donderdag 20 – dinsdag 25 september</p> <p>VPTs 384</p>

⁵⁸ Bijgevoegd in Ts : « [...] commercial dock, piercing one of the arches of the quay-wall ». Het is niet duidelijk wat VP bedoelt met arches.

⁵⁹ Nu Pastoor Pypestraat.

<p>raakten, en één op de binnenplaats van Hotel de la Plage waar één soldaat en twee paarden werden gedood.</p> <p>Vandaag de 25ste, om halfvijf 's avonds (Duitse tijd), heeft de vloot de haven weer beschoten. Kort daarop hoorden we granaten ontploffen uit de richting van Sas-Slijkens (werkplaatsen van de Tilburydokken). Enkele granaten zijn ook bij de scheepswerven ontploft die hierdoor zwaar beschadigd werden. /</p> <p>Nu ik op het punt sta om mijn dagboek voor vandaag af te sluiten (het is ondertussen al halftwaalf in de nacht Duitse tijd), wordt de stad nog maar eens beschoten. Eerst dacht ik dat het de Duitse batterijen waren. Voortgaande op het trillen van de tafel en van de grond, denk ik dat een tuig hier in de onmiddellijke omgeving is ontploft. Ik hoor deuren openslaan en soldaten door de straten lopen. De sirene loeit. Verschrikkelijk! In het huis naast me hoor ik mensen naar de kelder rennen. Buiten is het heldere maan, veel mensen lopen in nachtkledij rond op straat.</p> <p>Bij het zien van de opflakkerende vlammen ben ik er bijna zeker van dat de tuigen deze keer in het stadscentrum zijn ontploft.</p>	<p>VPTs 385</p>
<p>De gevolgen van de beschietingen van gisterenavond zijn niet te overzien. Er vielen zestien doden en een dozijn gewonden. Niet alleen de dokken maar ook de stad lag onder vuur. Rekening houdend met de plaatsen waar de granaten zijn ingeslagen, stellen we vast dat de beschieting gebeurde van op het land in de richting van de kustlijn.</p> <p>Een eerste reeks granaten kwam in rechte lijn neer in de stelplaats van de trams (Nieuwpoortsesteenweg), de rijkswachtkazerne (A. Pieterslaan, niet ver van mijn woonplaats⁶⁰, die granaat is niet ontploft), in Hotel Ibis aan de Keizerskaai waar de burelen van de Duitse firma Schlüter (gespecialiseerd in brug-en wegenbouw) zijn gevestigd, in het huis van de heer Van Iseghem (Kappellestraat). Een tweede reeks, ook in rechte lijn, in het Leopoldpark, de Christinastraat (naast de Paterskerk), de Kerkstraat (woning van de heer Elleboudt) en de Kaaistraat (woning van de heer Demulder). In de Christinastraat werden vijf huizen vernield en een aantal andere zwaar beschadigd. In de Kaaistraat is één huis vernield, andere zijn beschadigd. Idem in de Kappellestraat en langs de Keizerskaai⁶¹. /</p> <p>Moet het nog gezegd dat als gevolg van die verschrikkelijke misrekeningen de verslagenheid onder de bevolking groot is? Iedereen brengt een kelder of een veilige plaats in gereedheid voor een mogelijke volgende beschieting. Velen hebben met vrienden of kennissen afgesproken om een huis dat de beste bescherming biedt, te delen. Alle belangrijke documenten van het stadhuis werden in de kelders in veiligheid gebracht.</p> <p>Een ander gevolg van de gebeurtenissen van de laatste dagen is dat veel mensen de toelating hebben gevraagd om Oostende te mogen verlaten. De stad biedt geen veiligheid meer. Wie beroepshalve naar de dokken of naar het station moet, voelt zich niet meer op zijn gemak. Ook het stadscentrum biedt geen veiligheid meer. We vragen ons af waarom de laatste beschieting zo onnauwkeurig was? Het verschil bedraagt soms honderden meters.</p> <p>Lijst van de slachtoffers van de laatste beschietingen:</p> <p style="text-align: center;">Beschieting van 4 september 1917⁶²:</p> <p>doden: Desiré De Plancke (53 jaar uit Koolskerke), Edmond Vermeulen (16 jaar uit Assebroek), Frederic Van Loo (eveneens uit Assebroek), Henri Decraemer (54 jaar, Torhoutsesteenweg 422);</p> <p>zwaar gewonden: Camille Deschacht (30 jaar, Leeuwerikenstraat 50, die ondertussen overleden is), Clémentine Vanthuyne (42 jaar, Molenstraat 22), Bertha Marest (9 jaar,</p>	<p>woensdag 26 september</p> <p>VPTs 386</p>

⁶⁰ Interessante persoonlijke aanduiding.

⁶¹ Nu Vindictivelaan.

⁶² Zie ook lijst in *Duinengalm* van 15 oktober 1920.

<p>Molenstraat 3); licht gewonden: Louis Tratsaert (49 jaar, Peter Benoitstraat 27), Romanie Jonckheere (51 jaar, Stuiversstraat 243), Georges Leemans (5 jaar, Spoorwegstraat 51).</p> <p style="text-align: center;">Beschieting van 5 september 1917⁶³:</p> <p>doden: Elisa Verhelst (41 jaar, Constantinopelstraat⁶⁴ 43), Marie Dewulf (8 jaar, Spoorwegstraat 14), / Louise Delanghe (32 jaar, Spoorwegstraat 14), Julie Daghelet (3 jaar, Constantinopelstraat 76), Hèlèné Lievens (32 jaar, idem), Victor Duyck (13 jaar, Constantinopelstraat 74); zwaar gewonden: Clotilde Dutrieux (58 jaar, Constantinopelstraat 51), Frederic Naert (68 jaar, Constantinopelstraat 74), Joseph Dewulf (12 jaar, Spoorwegstraat 14), Malvine Hubrouck (55 jaar, Constantinopelstraat 76), Jacques Anthierens (76 jaar, Constantinopelstraat 72), Alfred Duyck (5 jaar, Constantinopelstraat 74), Joseph Ledant (7 jaar, Constantinopelstraat 76), Gaston Debouver (11 jaar, Constantinopelstraat 55), Joseph Van Arcke (28 jaar, Marie Theresiastraat 7); licht gewonden: Espérance Dubois (67 jaar, Constantinopelstraat 51), Edmond Lepeut (27 jaar, Constantinopelstraat 51), Marguerite Lepeut (31 jaar, idem), Marcel Duyck (11 jaar, Constantinopelstraat 75), Grazielle Magerman (25 jaar, Constantinopelstraat 78), Marie Schoofs (40 jaar, Constantinopelstraat 55), Guillaume⁶⁵ Steenbrugge (60 jaar, Constantinopelstraat 51), Marie Joris (32 jaar, Constantinopelstraat 74), Marie Coolman (35 jaar, Constantinopelstraat 74), Angèle Wallaey (15 jaar, Constantinopelstraat 70), Céline Carton (25 jaar, Constantinopelstraat 49), Jeanne Verhulst (3 jaar, Constantinopelstraat 49), Gérard Van Billemont (20 jaar, Constantinopelstraat 76), Christine Van Oye (10 jaar, Constantinopelstraat 76), Hèlène Therry (21 jaar, Constantinopelstraat 78), Marie Van Trille (55 jaar, Constantinopelstraat 45), Elza Meerschaert (15 jaar, Constantinopelstraat 47), Bertha Carton (39 jaar, Constantinopelstraat 49), Irma Desutter (17 jaar, Constantinopelstraat 49), Hèlène Lepeut (25 jaar, Constantinopelstraat 51), Jules Dalle (17 jaar, Constantinopelstraat 53), / Yvonne Vierstraete (60 jaar, Constantinopelstraat 74), Louis Decoster (47 jaar, Kairostraat 34), Valentine Van Hevel (20 jaar, Bredensesteenweg 50), Rosalie Hoornaert (64 jaar, Steenbakkersstraat 127), Marie Vermeersch (39 jaar, Steenbakkersstraat 92), Auguste Maes (22 jaar, Godshuizenstraat⁶⁶ 78), Jules Claeys (25 jaar, Spoorwegstraat 15).</p> <p style="text-align: center;">Beschieting van 22 september 1917⁶⁷</p> <p>doden: Jan Deturck (60 jaar, Stockholmstraat 2), Auguste Maeckelberghe (49 jaar, Sint-Franciscusstraat 28), Marie Verfaillie (21 jaar, Kerkstraat 33), Frans Hemeleers (16 jaar, Velodroomstraat 17), Augusta Corveleyn (31 jaar, Breydelstraat 8), Paula Dufour (18 jaar, Kerkstraat 47), Adrienne Declercq (5 jaar, Lijnbaanstraat 11); zwaar gewonden: wed. Elisa Roose (60 jaar, Stockholmstraat 2), Adrienne Kindt (32 jaar, Lijnbaanstraat 11), wed. Lesage (54 jaar, Ooststraat 36), Marie Fontaine (36 jaar, Jozef-II-straat 8), Stéphanie Neut (64 jaar, Cirkelstraat 10), Auguste Van Billemont (34 jaar, Sint-Paulusstraat 21); licht gewonden: Alida Gheselle (27 jaar, Sint-Paulusstraat 86), Simonne Gheselle (6 jaar, idem), Paula Kimpe (21 jaar, idem), Germaine Depoorter (27 jaar, idem), H[enri] Monteyne (6 jaar, Sint-Paulusstraat 49), Am[andine] Demesmaecker (29 jaar, idem), Henri Lagroe (24 jaar, Prins Boudewijnstraat 2), Rachel Verbrugge (24 jaar, idem),</p>	<p>VPTs 387</p> <p>VPTs 388</p>
--	---------------------------------

⁶³ Idem.

⁶⁴ Ieperstraat tussen de E. Beernaertstraat en de Amsterdamstraat.

⁶⁵ Ms : *Wilhelm*

⁶⁶ Nu *Edith Cavellstraat*.

⁶⁷ Zie ook lijst in *Duinengalm* van 22 oktober 1920.

<p>Hortense Hubrechtsen (50 jaar, Sint-Paulusstraat), Clémence Crepet (34 jaar, Langestraat 103), Charles Lanoye (78 jaar, Romestraat 47), Désiré Pick (65 jaar, Prins Boudewijnstraat), / Charles Louwagie (69 jaar, Sint-Paulusstraat 53), Frans Seys (44 jaar, Torhoutsesteenweg 124), Rosalie Lust (49 jaar, Jozef-II-straat 8);</p> <p style="text-align: center;">Beschieting van 25 september 1917 (16.30 uur)⁶⁸</p> <p>zwaar gewonden: Louis Meyer (15 jaar, Prins Albertlaan 28)⁶⁹, Joséphine Claeys (16 jaar, Leeuwerikenstraat 25), Angèle Pauwels (19 jaar, Victorialaan 25), Casimir Speeckaert (46 jaar, Stuiversstraat 46); licht gewonden: Germaine Vermeulen (9 jaar, Spoorwegstraat 17), Georges Defever (16 jaar, Kerkhofstraat⁷⁰ 6);</p> <p style="text-align: center;">Beschieting van 25 september 1917 (23.30 uur)</p> <p>doden: Marguerite Tournoye (4 jaar, Christinastraat 96), Marie Tournoye (2,5 jaar, idem), Emilie Demulder (32 jaar, Kaaistraat 23), Anna Demulder (30 jaar, idem), Georges Vandenberghe (33 jaar, Christinastraat 97), Irène Versluys (29 jaar, idem), Louise Vandenberghe (2 jaar, idem), Elisa Zwaenepoel (62 jaar, idem), Alphonse Elleboudt (89 jaar, Kerkstraat 37), Joseph Elleboudt (38 jaar, idem), Louise Desmet (79 jaar, idem), Romanie De Baecke (51 jaar, Kapellestraat 81), Camille Pira (32 jaar, uit Zuienkerke, overleden in het hospitaal), Arthur Boterman (15 jaar, uit Stene, overleden in het hospitaal), Camille Maertens (16 jaar, Avisostraat⁷¹ 12), Elisa Cornelis (52 jaar, Christinastraat 96); zwaar gewonden: Clémentine Demulder (27 jaar, Kaaistraat 23); licht gewonden: Joséphine Tournoye (17 jaar, Christinastraat 96), Régina Degryse (31 jaar, idem), Marie Asseloos (37 jaar, Christinastraat 98) / Rachel Declerck (17 jaar, Christinastraat 98), Robert Weyne (14 jaar, idem), Désiré Kimpe (60 jaar, Christinastraat 101), Gustave Deleu (42 jaar, Christinastraat 108), Marie Nicaise (47 jaar, idem), Louise Lauwers (37 jaar, Ooststraat 53), Charlotte Nassel (49 jaar, Visserskaai 11), Constant Tournoye (? , Christinastraat 96), Zulma Devos (40 jaar, Christinastraat 100).</p>	<p>VPTs 389</p> <p>VPTs 390</p>
<p>Van de ontelbare berichten die de laatste dagen werden bekend gemaakt betreffende wijn, kleren, enz. , zijn de drie volgende het meest ingrijpend voor de stad.</p> <p style="text-align: center;">Verordening⁷²</p> <p style="text-align: center;">over het behandelen en het verbruiken van den aardappelogst van dees jaar</p> <p>3) Het uitdoen der aardappelen is toegelaten van af den 11n September 1917.</p> <p>4) Al de geogste aardappelen, met uitzondering van deze in 5) aangeduid, moeten aan de gemeente (Oogstkomiteit) afgeleverd worden. Het oogstkomiteit geeft een ontvangstbewijs af over de afgeleverde hoeveelheden. Bij het afleveren moeten de aardappelen tot het eten bestemd en deze tot het planten bestemd van elkander afgescheiden zijn. De eerste helft van den oogst moet ten laatste tegen den 1n Oktober, de tweede helft ten laatste tegen den 1n November 1917 geleverd zijn.</p>	<p>donderdag 27 september – donderdag 4 oktober</p>

⁶⁸ Idem.

⁶⁹ Nu *Generaal Jungbluthlaan*

⁷⁰ Bij Sint-Peter en Paulus of op de Vuurtorenwijk?

⁷¹ Nu *Sint-Antoniusstraat*

⁷² In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 13 – 31 augustus 1917, p. 14 waar de volledige tekst te vinden is.

Over al de afleveringen der landbouwers, alsook voor iedere uitgave van aardappelen moet het oogstkomiteit zeer zorgvuldig boek houden en maandelijks aan de Kommandantur het wezenlijk bestaan opgeven.

5) Moeten niet mede afgeleverd worden, gansch kleine (tot hazelnootgrootte) aardappelen, die niet geschikt zijn als menschenvoedsel, en deze die bij het oogsten reeds bederven. Deze aardappelen blijven voor den eigenaar die ze als dierenvoedsel mag verbruiken.

Zijn ook verder vrij van de afleveringsplicht de personen die in hunnen hof niet meer als een are met aardappelen beplant hebben. De op deze plaats geogoste hoeveelheid is ten laatste op 10n Oktober 1917 aan het oogstkomiteit op te geven, om bijgerekend te worden tot de aardappelverdeeling.

7) Iedere landbouwer moet als zaadaardappelen afleveren, ten minste de hoeveelheid dat hij als zulks zal noodig hebben voor zijn land in 1918 te beplanten, met een bijvoegsel van 25%. Het zaadgoed voor het beplanten van het toekomstige jaar wordt berekend op 1500 kg. voor 1 hektare.

11) De aandacht wordt nog bijzonderlijk geroepen op cijfer 2 der Verordening van den Opperbevelhebber van 22 Juni 1917 en op §1 der hiertoe uitgegevene uitvoeringsbepalingen van den 21 Juli 1917. Volgens deze zijn verboden iedere aankoop of verkoop van aardappelen, hun vervoer alsook elke dergelijke zelfstandige beschikking, zonder toelating der bevoegde Kommandantur.

14) Bij overtredingen tegen deze verordening of tegen de schikkingen die uit hoofde dezer zullen genomen worden, volgt eene geldstraffe tot 10 000 Mk of eene gevangenisstraffe tot 3 jaren; ook kunnen beide straffen nevens elkander toegepast worden en kan de verbeuring opvolgen der waren die zouden teruggehouden of weggemaakt geweest zijn in overtreding der voorgaande voorschriften. /

Bevoegd zijn de duitsche militaire gerechten en militaire overheden.

K.H. Qu., 31. Augusti 1917.

VON SCHRÖDER,
Kommandierender Admiral.

Voor bijkomende informatie en de uitvoeringsmodaliteiten, kan men zich wenden tot het Oogstcomité (Centraal politiebureel, Wapenplein).

Oostende, 13 september 1917.

Het stadsbestuur.

Verordening⁷³

De stad bevindt zich tegenwoordig in een gevaarlijk onzuiveren toestand, die onmiddellijk door alle burgers moet verbeterd worden.

Vuilnis in huis en hof moet steeds op de zorgvuldigste wijze bijeengevaagd worden, tot het oogenblik van afvoer met kalkmelk overgoten, of verbrand worden.

Bovendien, tot den dag waarop de vuilnisdienst weer regelmatig zijne taak zal kunnen uitvoeren, is van heden af, iedere huisbewoner daarvoor verantwoordelijk dat de straat voor zijn huis steeds onberispelijk gevaagd

VPTs 391

⁷³ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 12 september – 27 oktober 1917, p. 12.

<p>weze. Ik zal iedere nalatigheid streng bestraffen: herbergen en handelshuizen in dewelke of in welker nabijheid onzuiverheid heerscht, worden gesloten. Geen paard mag, tot nader orde, tot ander werk als tot den reinigingsdiensten en tot lijkenvervoer gebruikt worden. Oostende, den 26 September 1917.</p> <p style="text-align: right;">FISCHER Kapitein ter Zee, Stadskommandant.</p> <p>Oostende, den 26 September 1917.</p> <p style="text-align: right;">HET GEMEENTEBESTUUR.</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking⁷⁴</p> <p>Van 1 Oktober af moeten alle drankhuizen om 8.30 uur gesloten worden; alle burgers moeten om 9 uur in hunne huizen zijn. Oostende, den 30 September 1917.</p> <p style="text-align: right;">FISCHER Kapitein ter Zee, Stadskommandant</p> <p>De kolenvoorziening voor de komende winter komt in het gedrang. De bevolking zal maandelijks alweer slechts 50 kg per gezin krijgen bestaande uit de helft cokes en de helft kolen. Per dag is dat 1650 gr. Zij die over een gasfornuis beschikken waarop ze in de zomer koken, hebben geen recht op kolen. De anderen moeten het met 50 kg zien te redden om zich te verwarmen en om te koken. Wat zal er van ons geworden? / De stad kreeg opdracht om waar mogelijk de klokken uit de kerken te verwijderen. Dit opdat ze tijdens de veelvuldige beschietingen van de stad niet zouden vernield worden. Voorlopig worden ze opgeslagen in het zeestation. Maar als er in de stad een plaats is waar het risico reëel is, dan is het wel het zeestation dat voortdurend het doelwit is van bombardementen. Een grote nul voor de Duitse cultuur! In een ander schrijven eist de Kommandantur van het stadsbestuur dertig bedden, dertig tafels, stoelen, enz. voor het lazaret van Snellegem. Dat alles kon geleverd worden behalve de twaalf matrassen. Toen de Kommandantur dit vernam, kregen de leden van de gemeenteraad zes uur de tijd om zelf die matrassen bijeen te zoeken. Uiteindelijk werden er twaalf matrassen op tijd afgeleverd en de raadsleden waren blij dat ze er zelf niet voor hadden moeten opdraaien. Er volgde nog een opeising van driehonderd bedden, tafels en stoelen voor weer een lazaret. Duitse politiemannen kregen de opdracht om zelf dit meubilair bij de bevolking te gaan halen. Als de geallieerden de Duitsers na de oorlog een hak willen zetten, hebben ze hier alvast wat inspiratie. Vandaag 4 oktober kreeg het stadsbestuur te horen dat de Smet de Naeyer- en de Congolaan tegen morgenvoormiddag 10 uur helemaal schoon moeten zijn. Want dan komt admiraal Schröder uit Brugge het garnizoen van Oostende inspecteren. De betreffende lanen zijn zeker vier à vijf km lang en 30 à 40 meter breed. /</p>	<p>VPTs 392</p>
<p>Het offensief staat in Vlaanderen op een beslissend keerpunt. Het is belangrijker dan dat aan de Somme ondanks dat er zo weinig aandacht aan wordt besteed in de Duitse pers. De Duitsers schrijven dat alle aanvallen werden afgeslagen. Nochtans zijn de Britten in de eerste dagen al vijf tot zes kilometers in de richting van Roeselare opgeschoven. Mochten de geallieerden die stad kunnen innemen, dan zou het kunnen dat de Duitsers de kust opgeven. Dan zouden wij ons in een veilig hoekje</p>	<p>vrijdag 5 – donderdag 11 oktober VPTs 393</p>

⁷⁴ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 12 september – 27 oktober 1917, p. 13.

<p>schuilhouden en tegen de Duitsers “salut en de kost”⁷⁵ zeggen. Laten we de moed niet verliezen en geduldig afwachten. Misschien is het uur van de bevrijding nabij. Maar zonder gevaar zal het niet zijn.</p>	
<p>Wat ik enkele dagen geleden voorspelde, is uitgekomen. Het stadsbestuur kreeg bevel om alle akten van de registratie, notariële akten en documenten van het vredegerecht, naar Brugge over te brengen. Is dat geen teken aan de wand dat de Duitsers zich aan het terugtrekken zijn? Dat heeft hen echter niet belet om op kosten van de stad een badinrichting te installeren in het Palace Hotel waar de soldaten zich kunnen wassen als ze van het front terugkomen. De kosten worden op twintig duizend frank geraamd en de werken zullen worden uitgevoerd door de firma Toeffaert uit Gent. Momenteel ligt het Palace Hotel er als een stal bij. Op bevel van de Kommandantur werden lijsten opgemaakt van alle biljarten aanwezig in de stad en ook van het stadspersoneel. Een kilo boter kost tegenwoordig 26 BEF, een paar schoenen 90 BEF. Voor een kleine reep chocolade betaalt men al vlug 1,5 BEF. Om het kolentekort te compenseren moeten de bomen van het “bosje”⁷⁶ gekapt worden, te beginnen met die bomen die door de militairen / tijdens de maand juli beschadigd werden. Het hout zal aan de bevolking worden verkocht. Het kappen zal beginnen op 18 oktober. Volgend bericht⁷⁷ werd bekend gemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Bekendmaking</p> <p>Alle weerplichtige Belgen moeten zich op Zaterdag, 20 Oktober, op de controle-vergadering ten Stadhuisse (ingang Wapenplaats) aanbieden, en wel:</p> <p>Letters A tot C om 8 1/2 uur voorm. Letters D om 9 uur voorm. Letters E tot L om 9 1/2 uur voorm. Letters M tot R om 10 uur voorm. Letters S tot T om 10 1/2 uur voorm. Letters V tot Z om 11 uur voorm.</p> <p>De in militaire of andere duitsche bedrijven gebezigde werklieden moeten zich op 15 Oktober bij hunnen arbeidgever aanmelden, onder voorlegging van de witte controolkaart. Zij zijn daardoor van het verschijnen op de openbare controolvergadering ontslagen. Te laat komen en niet verschijnen op de controolvergadering worden bestraft. Oostende, den 9 Oktober 1917.</p> <p style="text-align: right;">FISCHER, Kapitein ter Zee.</p>	<p>vrijdag 12 – donderdag 18 oktober</p> <p>VPTs 394</p>

⁷⁵ In het Frans in de tekst : *Brûler la politesse.*

⁷⁶ *Bois de Boulogne* in de tekst. Maria-Hendrikapark.

⁷⁷ In het Frans bij VP. Nederlandse versie uit Collectie DVR 12 september – 27 oktober 1917, p. 14.

<p>Alle gietijzeren kachels worden opgeëist. Er mag maar één kachel meer per gezin, alle overige moeten aangegeven worden. Wat de volgende keer? De aangifte zal de Duitsers geen problemen bezorgen want de bevolking is de opeisingen gewend en zal gevolg geven aan het bevel.</p> <p>In 1915 leverde de stad al acht à negenhonderd kachels. In 1916 werden opnieuw 1200 nieuwe kachels opgeëist met het bijhorend materiaal. De stad bestelde die in Brussel en leverde ze aan de bezettende overheid. En weer zijn ze spoorloos!</p> <p>Zaterdag 20 oktober om 16 uur beschoot de vloot opnieuw de dokken. Er werden twee granaten afgevuurd die nabij het zeestation en niet ver van het droogdok ontploften. /</p> <p>Zondag 21 oktober, rond de middag, werd de stad andermaal onder vuur genomen. Iedereen denkt dat dit vanaf land gebeurde. Doelwit was de Frère Orbanstraat aan de Boterput. Daar bevindt zich een munitiemagazijn dat gelukkig niet werd geraakt. Maar een draaibrug van de spoorweg werd helemaal vernield. De Duitsers moeten die aanval verwacht hebben want om 3 uur in de ochtend hadden ze de politie al verwittigd. Op het grondgebied van Oostende vielen geen slachtoffers maar op Stene, bij de Hoge Barrier, werden twee personen gedood en vijf andere gewond. De werkhuizen van de zeevaart werden volledig ontruimd als een gevolg van de voortdurende beschietingen.</p> <p>Maandag 22 oktober hebben twee of drie geallieerde vliegtuigen de stelplaats van de tram aan de Nieuwpoortsesteenweg gebombardeerd. De smidse werd volledig vernield. Twee personeelsleden werden hierbij zwaar en zeven andere licht gewond. Hoornaert, één van de zwaar gewonden, is later overleden.</p> <p>Volgende berichten⁷⁸ werden bekend gemaakt:</p> <p style="text-align: center;">Stad Oostende - Bekendmaking</p> <p>De gietijzeren kachels die zich bij particulieren of in winkels bevinden, worden opgeëist. Elk gezin mag één kachel houden. De kachels moeten aangegeven worden in het stadhuis (hoofdpolitiebureau, Wapenplein) ten laatste op 23 oktober 1917.</p> <p>Oostende, 20 oktober 1917.</p> <p style="text-align: right;">De Kommandantur.</p> <p style="text-align: center;">Belangrijk bericht</p> <p>Bij verordening van 8 september 1917 van de Opperbevelhebber van het 4de Leger worden aangeslagen: rubberen banden van biljarden, al af niet eraan bevestigd.</p> <p>Rubberen banden van gelijk welk model, al of niet bevestigd aan wielen, bv. aan wagens of aan rolwagens.</p> <p>Wie zulk materiaal in zijn bezit heeft, / moet het aangeven in het hoofdpolitiebureau, tussen 9 en 12 en tussen 2 en 6 uur en dit ten laatste op 31 oktober 1917.</p> <p>Oostende, 27 oktober 1917.</p> <p style="text-align: right;">Het stadsbestuur.</p>	<p>vrijdag 19 – maandag 29 oktober</p> <p>VPTs 395</p> <p>VPTs 396</p>
<p>De zware tegenslag in Italië maakte grote indruk op de bevolking. Na het Duits succes in Galicië, langs een front waar de geallieerden nochtans in opmars waren, heeft het nieuws van een nieuwe tegenslag ons meer dan ooit ontmoedigd. Temeer dat we de Italiaanse militairen even hoog inschatten als de Franse en de Britse. Veel inwoners zijn echt de moed aan het verliezen.</p> <p>Het stadsbestuur kreeg het bevel om alle metalen voorwerpen uit de woningen op te</p>	<p>dinsdag 30 oktober – woensdag 7 november</p>

⁷⁸ In het Frans bij VP. Eigen vertaling.

halen maar lijkt niet erg gehaast. Maar als de Duitsers er zich mee gaan bemoeien, vrees ik dat ze overal nog wel iets gaan vinden dat al ingeleverd had moeten zijn. De Kommandantur stelde een lijst op van drankgelegenheden waar het elektriciteitsgebruik moet beperkt worden: één lamp van 32 c in de gelagzaal en één van dezelfde sterkte in de keuken en in een andere kamer.

Zaterdagvoormiddag 3 november om halfelf GMT had in een munitieopslag in Mariakerke een explosie plaats veroorzaakt door niet ontplofte granaten van de geallieerden. Tot laat in de late namiddag volgden de explosies elkaar op. Drie burgers werden gedood en zeven geraakten gewond. Naar het schijnt zijn er zes doden bij de Duitsers. Waarom de granaten nu plots zijn ontploft, weet niemand. Volgende berichten⁷⁹ werden bekend gemaakt:

Bericht - Stad Oostende
Verandering van woonplaats.

Inwoners die van domicilie veranderen, moeten dit binnen de drie dagen melden aan de Dienst Bevolking van het stadhuis. /

Wie dit nalaat, riskeert een boete van 25 BEF.

Wet van 2 juni 1856, gewijzigd door het KB van 30 december 1900.

Oostende, 29 oktober 1917.

Het stadsbestuur.

Bericht - Stad Oostende

In uitvoering van de verordening van de Duitse overheid vermeld in het bericht van 30 oktober, moeten alle suikerbieten op 2 en 3 november, tussen 9 en 12 en tussen 2 en 5, worden afgeleverd in Café De Gouden Leeuw aan de Torhoutsesteenweg.

Oostende, 31 oktober 1917.

Het stadsbestuur.

Bericht

Alle schrapnels van vijandige projectielen die inwoners in hun bezit hebben, moeten dadelijk worden afgegeven in de Kommandantur, Bureel 3.

Dit geldt ook voor de toekomst.

Oostende, 1 november 1917.

De Kommandantur.

Bericht

Al herhaaldelijk bereikten ons klachten i.v.m. het feit dat de vissers zich niet houden aan de voorschriften die onlangs werden aangeplakt betreffende hun verplichting om zeevis en garnalen binnen te brengen in de vismijn. Dit is de enige locatie waar de vangst mag worden verkocht.

Het stadsbestuur herinnert alle betrokkenen hieraan met de vraag zich strikt te houden aan die verplichting.

Zo niet stellen ze zich bloot aan zware straffen, o.a. het intrekken van de toelating om op zee te gaan vissen.

Oostende, 8 november 1917.

Het Stadsbestuur.

VPTs 397

⁷⁹ Idem.

<p>Nu is er ook slecht nieuws uit Rusland waar een nieuwe revolutie aan de gang is. Lenin heeft de macht gegrepen en Kerenski is gevlucht. Dat lezen we ten minste in de Duitse pers.</p> <p>Persoonlijk denk ik dat dit opgeblazen nieuws is om een nieuw oorlogskrediet van vijftien miljard in de Reichstag gestemd te krijgen.</p> <p>Sedert enkele dagen vertellen reizigers die uit Brugge terugkomen, dat het daar krioelt van de militairen. Het nieuws doet er de ronde dat / er een troepenconcentratie in Vlaanderen aan de gang is als gevolg van het oprukken van de Britten in de richting van Roeselare. Of is er misschien een verband met het Duits tegenoffensief rond Ieper? De toekomst zal het uitwijzen.</p> <p>Tot nu toe werden alleen de klokken van de Sint-Antoniuserkerk, de Onze-Lieve-Vrouwekerk van het Hazengras en de Capucienkerk weggehaald. Nu moeten ook alle andere kerkklokken tegen zaterdag 17 november op transport naar Gent. Ook die van het belfort en de werkzaamheden hiervoor moeten onmiddellijk aangevat worden.</p> <p>Maandelijks moet de stad voor 20 000 DM stro voor de paardenstallen leveren. En de Kommandantur heeft nog trucs om aan geld te geraken. Ze maken het stadsbestuur wijs dat er moet worden betaald voor het binnenbrengen van elektriciteit in één of ander huis of dat er moet bijgedragen worden voor brandhout dat de Duitsers zelf leveren. Ook voor bruggen en wegen die alleen door de bezetter gebruikt worden, moet de stad bijdragen. Schriftelijk verzet aantekenen leidt tot het stereotiepe antwoord: "Quartierleistung-charge ten laste van de stad". En alle kosten vallen onder die post.</p>	<p>donderdag 8 – dinsdag 13 november</p> <p>VPTs 398</p>
<p>We hoorden van een Duitse aanval op Passendale. Als dit het offensief is waarvoor de Duitsers manschappen van verschillende legerkorpsen rond Brugge hebben samengebracht, dan is het eindresultaat maar pover want ze hebben er niets mee bereikt. Het is voor ons een meevaller dat de krijgskansen aan het westelijk front nog altijd in het voordeel van de geallieerden zijn.</p> <p>Het bestuur van de Sint-Petrus en Pauluskerk liet weten dat / het niet van plan is de klokken te verwijderen. Die klokken hebben een historische waarde, ze werden bovendien vernoemd naar leden van de Oostenrijkse dynastie. Aan het stadsbestuur werd derhalve gevraagd deze boodschap over te maken aan de Kommandantur. Kort daarop liet die weten niet op haar eis terug te komen en dreigde met passende maatregelen indien het order niet zou worden opgevolgd. De Kommandantur voegde er nog aan toe dat, als het kerkbestuur de mening toegedaan is dat die klokken van historische waarde zijn, het zich kan richten tot een commissie in Gent die over die historiciteit kan oordelen. Het gaat er duidelijk niet om de klokken te beschermen tegen mogelijke beschadiging tijdens een beschieting, hetgeen de oorspronkelijke uitleg was.</p> <p>De acht dagen waar binnen de inwoners hun metaal moesten inleveren zijn verstreken en er werd maar 250 kg metaal ingezameld. Alles wijst in de richting dat de Kommandantur nog eens acht dagen uitstel zal geven. Er wordt verteld dat de Duitse overheid in Brugge huiszoekingen naar metaal heeft verricht.</p>	<p>woensdag 14 – zondag 18 november</p> <p>VPTs 399</p>
<p>De laatste dagen is er niets bijzonders meer gebeurd.</p> <p>De Kommandantur is verhuisd van de Ooststraat naar de Sint-Petersburgstraat⁸⁰ in het gebouw van het Koninklijk Atheneum.</p> <p>Als gevolg van het Brits offensief bij Kamerrijk, zagen we hier militairen, voornamelijk Beierse eenheden, overhaast vertrekken.</p> <p>Het offensief in de boog rond Ieper lijkt gestopt.</p>	<p>maandag 19 – maandag 26 november</p>
<p>Men mag maximum 30m³ gas per maand gebruiken. De prijs werd vastgelegd op 0,45 BEF per m³. /</p> <p>Alle klompen werden opgeëist. Waarschijnlijk gaan ze naar Duitsland waar geen leder</p>	<p>dinsdag 27 november – dinsdag 4 december</p> <p>VPTs 400</p>

⁸⁰ Nu Leon Spilliaertstraat. In de Ooststraat was ze gevestigd in de Albertschool.

<p>meer voorradig is. Hier betaal je tegenwoordig 70 à 80 BEF voor een paar gewone schoenen, herstellen van zolen en hielen kost algauw tussen de 30 en de 40 BEF. Ook de wol uit matrassen is opgeëist. Binnenkort vernemen we hoeveel elke inwoner zal moeten inleveren.</p> <p>Een kilo boter – voor zover die nog te vinden is – kost momenteel 30 BEF, een brood van een kilo 0,58 BEF. Voor een chocoladereep betaal je 2,5 BEF. Bruine zeep kost 15,80 BEF de kilo en een doos stekjes 1,5 BEF. Honderd kilo zout kost 44 BEF, een ei 1 BEF en een bolhoed tussen de 20 en de 25 BEF.</p> <p>Het nieuws uit Rusland is nog slechter dan slecht en in de Duitse pers gaat het over de afzonderlijke wapenstilstand tussen Rusland en de Centrale Mogendheden. Dat belooft niet veel goeds voor ons.</p>	
<p>Schot, Huwel en Pilaëys (?), drie⁸¹ Oostendse jongelingen tussen de 17 en 20 jaar, zijn erin geslaagd te ontsnappen uit de stad. Op zondag 10 december werden ze voor het laatst gezien in een café in de Sint-Sebastiaanstraat. Diezelfde nacht zijn ze gevlucht met een jol⁸² en het is zo goed als zeker dat ze nu in een veilige haven zijn. Na die ontsnapping mochten de vissers de twee daaropvolgende dagen niet meer uitvaren. 10 December was ook de laatste dag om koper en andere metalen in te leveren. Er werd ongeveer 2800 kg ingezameld en we weten nu al dat de Kommandantur binnenkort huiszoekingen zal houden.</p> <p>En nu kreeg de bevolking te horen dat de Duitsers ook wol nodig hebben. / En wie weet matrassen? Na de inlevering van de wol zullen nieuwe huiszoekingen volgen. Die maatregel is bijzonder onrechtvaardig. Verwacht wordt dat de prijs die men voor een kg wol zal krijgen, tussen 1,5 en 4 DM zal schommelen. Ter vervanging van deze voor de nachtrust⁸³ onmisbare materie zal de bezetter zeegras⁸⁴ leveren die contant zal moeten worden betaald. De prijs kennen we nog niet.</p>	<p>woensdag 5 – vrijdag 14 december</p> <p>VPTs 401</p>
<p>Op ... december⁸⁵ werd de stad opnieuw door de geallieerden bestookt in het Noordoosten en het Zuidoosten. De Duitsers legden rookschermen over de stad. Er vielen deze keer geen slachtoffers te betreuren en er werden ook geen militaire doelwitten geraakt. De nacht daarvoor werden de werkplaatsen van de heer Smis gebombardeerd waar momenteel de werkplaats van de Belgische zeevaart is ondergebracht. Algemeen wordt aangenomen dat er een verband bestaat tussen dit bombardement en de ontsnapping van de drie jongelingen op 10 december laatstleden.</p> <p>Als gevolg van de opeising van klompen, zagen we plots meer dan gewoonlijk mensen met klompen rondlopen. Naderhand liet de Duitse overheid weten dat de verkoop van klompen voor vrouwen en kinderen opnieuw vrij was.</p> <p>De huiszoekingen naar koper zijn volop aan de gang. Op zeven plaatsen in de stad zijn Duitse militairen gelijktijdig in huizen binnengevallen en namen ze koperwerk en voorwerpen in metaal mee. Veel hangt af van de gegradeerde die de leiding heeft en van hoe de militairen in de woningen worden ontvangen⁸⁶.</p> <p>Als gevolg van de opeising van wol, zijn er heel wat inwoners die van de duisternis gebruik maken om hun matrassen van het ene naar het andere huis te verslepen. / Anderen die kennissen hebben die ondertussen al vereerd werden met bezoek van de Duitse speurhonden, brengen hun waardevolle koperen voorwerpen daar naartoe. Maar hoe lang zal dat daar veilig zijn?</p> <p>De scholen zijn alleen open tussen 14.00 en 16.00 uur omdat ze maar 4,5 kg kolen per klas en per dag krijgen.</p>	<p>zaterdag 15 – woensdag 26 december</p> <p>VPTs 402</p>

⁸¹ Ts : *A Ostend boys* ; Ms : *3 Ostend boys*

⁸² Ms en Ts : *yole voor jolly-boat*.

⁸³ Ms : *rest* ? Ts : *rest – raft*.

⁸⁴ Ms : *crin* » (*seegrass*) Ts : *crin* » (*seagrass*).

⁸⁵ De preciese dag ontbreekt zowel in het Ms als in het TS.

⁸⁶ Onlogische constructie in het Ms die wat opgelapt werd in het Ts. Ms : *That means for what concerns the what may be character of the chief of each of the 7 sections ans depends for a great part upon the way they are received at home*. Ts : *This depends upon what may be the character of the chiefs of this searching parties, and upon the way they are received by the inhabitants*.

<p>Het stadsbestuur vernam dat de bezetter op kosten van de stad tweeduizend dekens heeft besteld voor militairen. De rekening zal oplopen tot 20 à 30 000 BEF.</p>	
<p>Het waren hartverscheurende taferelen toen inwoners hun koperen en metalen voorwerpen zagen wegvoeren. Ik was er getuige van toen de winkel van een uurwerkmaker die ook bronzen opschik voor schoorsteenmantels verkocht, werd leeggehaald. Drie soldaten namen kostelijke artistieke voorwerpen mee en gooiden ze later kapot op de grond. Achteraf leken ze beschaamd over wat ze hadden aangericht.</p> <p>Officier Flesche uit Gent besliste dat de vier klokken van de Sint-Petrus- en Pauluskerk uiteindelijk toch niet moesten worden ingeleverd. Maar ondertussen waren ze al naar Gent gebracht waar ze blijkbaar moeilijk te herkennen zijn tussen de vele andere kerkklokken die daar verzameld werden. Dus hebben de Duitsers een argument om ze daar te houden.</p> <p>Verschillende Duitse officieren, ingekwartierd bij burgers, zeggen dat de matrassen waarop zij slapen, niet moeten worden aangeven. Het zal ermee eindigen dat de inwoners geen matrassen meer hebben maar dat de officieren verder gaan kunnen dromen in een zacht bed. Nog maar eens een uiting van de Duitse cultuur. / Het wordt al maar kouder en er zijn geen kolen. In het stadhuis werken de bedienden⁸⁷ vaker bij tien graden onder dan boven nul.</p> <p>Een paar schoenen kost nu al 125 BEF en voor minder dan 200 BEF vind je geen jurk meer.</p> <p>Alle "Bekendmakingen" van de bezetter worden al een tijdje uitgegeven door drukker De Vriese⁸⁸. Het zou interessant zijn moest ik een volledig set van die uitgave aan mijn dagboek kunnen toevoegen.</p>	<p>donderdag 27 december – dinsdag 8 januari 1918</p> <p>VPTs 403</p>

© Vertaling John Aspeslagh. Tekst overnemen kan mits bronvermelding.

⁸⁷ Ts *employers* ; Ms : *clerks*. VP bedoelt hier duidelijk *employee*.

⁸⁸ Voor de oorlogsmaanden van het jaar 1918, zal VP geen *Bekendmakingen* meer opnemen in zijn dagboek. Hij verwijst naar de drietalige uitgave van *Oostende onder de Duitse bezetting* van drukkerij De Vriese, Torhoutsesteenweg 167, Oostende, die de meeste *Bekendmakingen* van de bezetter en van het stadsbestuur omvat voor de jaren 1914 t/m 1917.